

**Libri XIII. Paragraphorum Philippi Theophrasti Paracelsi,
Philosophi Summi, & vtriusq[ue] medicinae Doctoris
prestantissimi.**

<https://hdl.handle.net/1874/454095>

3
LIBRI XIII.
PARAGRAPHO-
RVM PHILIPPI THEO-
PHRASTI PARACELSI, PHI-
losophi Summi, & vtriusq; medi-
cinae Doctoris prestan-
tissimi.

Nunc primum à doctore Toxicite in
communem vtilitatem integritati
restituti, latinisq; explicationibus
qua fieri potuit diligentia, atq;
studio illustrati.

Cum gratia imperiali ad decennium.

Argentorati apud Christia-
num Mylium.

ANNO M. D. LXXV.

LIBRI XIII

ARABICIS

DE PHILOSOFIA

DE NATURA

DE VITA

DE MORIBUS

DE LEGIBUS

DE JUSTITIA

DE BELLO

DE PACIS

DE LEGATIONIBUS

DE SENECTUTE

DE RICHITIA

DE MODERATIONE

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

DE VITIIS

REVERENDIS.

simo principi ac D. D. Ioanni Egol-
pho Episcopo Augustano: D. suo om-
ni observantia colendo: Micaelus

Toxites Rhetus, medicinæ do-
ctor salutem à Deo optimo
maximo optat.

VO MIHI IN

hac $\tau\omega\ \rho\omicron\sigma\ \Phi\omicron\nu\acute{\nu}\omicron\varsigma$ pro-
posita sunt: Reueren-
dissime Princeps:

quæ, dum expono,
beneuolum mihi te præbere velis, oro.
Primum causas indicabo, cur hos Pa-
ragraphorum libros Theophrasti Pa-
celsi tibi dedicatos, inscriptosq; publi-
cauerim: deinde de hoc opusculo, &
autore eius, cui à nonnullis immeritò
contradicitur, pauca quædam dicam.

Cum Dillingæ pueritiam meam
in literis apud virum non tam nobili-

P R Æ F A T I O.

tate, & virtutibus, quàm bonitate,
 & humanitate clarissimum Ioannem
 à Stadion, præfektum vrbis egißem:
 ac tandem adolescentiam ingressus,
 academias publicas accedere statuiße
 sem: optimus Princeps Christophorus,
 summum Stadianæ familiae deus
 sua liberalitate propositum meum
 adiunxit. Fuit Antistes ille, vt nouisti,
 omni laude doctrinæ, virtutis, pietatis
 dignissimus: pacis, tranquillitatis,
 & salutis non solum populi sui, sed totius
 Christiani orbis studiosissimus:
 cuius sanctissimæ voces de reipublica
 Christianæ concordia sancienda, non
 dum animo meo exciderunt.

Hunc secutus est reuerendissimus
 Cardinalis Otho: qui me non tantum
 in Italia, vbi mea aliquando opera ve
 sus est: sed in Germaniam quoque re
 uersus

P R Æ F A T I O.

versus non minus dilexit: vnde & ego in illius electionem Panegyricum carmen in comitijs Spirensibus edidi: & ille poëtica laurea ab inuictissimo Carolo V. Imperatore ornari me curauit.

At verò cum Augustæ in Comitijs essem, tu quoq; & humanissimè excepisti me domi tuæ, & benignè tractasti: vbi famam de virtute, humanitate, atq; eruditione tua singulari præsentia auxit. Animaduerti enim te animum tuum præ cæteris collegis tuis, interioribus literis, secretisq; optimarum artium, ac diuinæ philosophiæ studijs magna cum laude excoluisse.

Ex his amplissime Princeps intelligis, me episcopatus tuo non immeritò addictum esse: quamobrem vi-

P R Æ F A T I O .

tio mihi nemo vertet, quod hos paragraphorum libros nomine tuo divulgauerim: quibus electionem tuam, licet tardius, quàm optauerim, hoc exiguo quidem, sed tamen vtilissimo opusculo, honorare volui: vt obseruantia, studijq; erga te mei signum tibi esset. Accedit huc, quod tu omnium optimè de vtraq; medicina, Galeni nimirum atq; Theophrasti, non tantum propter doctrinam tuam, quam multis antecellis, sed proprio etiam sensu, vt Erasmus Roterodamus aliquando ad Theophrastum scripsit, iudicare potes. Vtraq; enim es expertus: quid vtraq; possit, non ignoras.

Sed iam pauca de Paragraphorum libris: quorum sanè non exiguae laudes sunt. Etenim quasi explicatio quedam sunt librorum Theophrasti de vita

PRÆFATIO.

uita longa: quib. nihil est præstantius.
 Nam & eosdem propè morbos tra-
 ctant, & earundem ferè rerum præpa-
 rationes docent: *Auri, Stybij, Corallo-
 rum, margaritarum, gemmarum, her-
 barum* &c. quorum vsus est, cum ad
 vitam diu incolumem conseruãdam,
 tum ad morbos expellendos. Curam
 tradit breuë, sed quæ magnos in mor-
 bis magnis effectus ostendit.

Paraglyphos Paracelsus ipse latinos
 fecit: oratione quidem barbara, sed
 quali illo seculo etiam docti homines
 utebantur: qui rerum addicti studio,
 verborum curam non habebant: quod
 non tantum in Germania: sed etiam
 in Italia, cæterisq; nationibus exteris
 consuetum fuit. Quare illi ignoscen-
 dum est: dum idem & medici ceteri,
 & iureconsulti ante ipsum fecerunt.

PRÆFATIO.

Docuit illos in Academia Basiliensi:
 partim latinis, partim Germanicis
 verbis: ut moris erat: auditores multa
 malè calamo exceperunt: alij deinde
 describendo errata erratis accumula-
 uerunt: quæ res labores mihi auxit.
 Adieci enim Paragraphis explicatio-
 nes latinas, non quales ab auditoribus
 accepi: quibus nihil barbarius fuit:
 sed quas partim ex auditorum anno-
 tationibus, partim ex alijs Paracelsi
 libris pro mea virili & iudicio confe-
 ci: oratione non quidem eleganti, sed
 humili, & ad docendum, ut spero, ap-
 ta. Quidquid autem feci, eorum feci
 gratia: qui Paracelsi lectione delectan-
 tur: quorum causa, si Deus mihi vi-
 tam dederit, plura in lucem proferam.
 Non enim Zoilorum me inuidia ter-
 ret: quo minus veritatem defendere
 ausim

P R Æ F A T I O.

ausim: neq; calumniæ, quæ Paracelso
obiectantur, tantum mihi metum in-
cutiunt, vt illum amare desinam.

Etsi autem Paracelsum in primis
probo, atq; sequor: tamen neq; Gale-
num neq; medicos Galenicos conuictis
proscindo: sed ex animo Deum opt.
max. oro: vt ex vtriusq; schola pro-
deant aliquando viri non tam eruditi,
quàm etiam sapientes, pi, boni, & fi-
deles: qui non gloriam, ambitionem,
& diuitias, sed ægrorum sanitatem
querant, concordiam ament, ac dissi-
dia tollere studeant. Cur enim ita Ga-
lenus triumpharet: vt Paracelsus in-
nocens opprimeretur? Id mihi sanè
iniquum videretur. Fuit ille fateor,
homo doctissimus, in Aristotelica phi-
losophia optimè institutus: medici-
nam quam à veteribus accepit, in or-

P R Æ F A T I O .

dinem redegit, auxit, illustravit: unde principis nomen adeptus est: quis hoc illi inuideat? Sed plura præstare, quàm illi à Deo tum temporis datum fuit, non potuit: imò in multos errores incidit, ut à pluribus medicis obseruatum est. Quamobrem cum Paracelsus in veterum & philosophia, & medicina non pauca desideraret: aliam viam cum ad philosophandum, tum ad medicinam discendam, factitandamq; nobis tradidit: non ex hominum opinionibus, sed ab experientia, & ex natura rerum sumptam: cuius certæ dari demonstrationes possunt. Vterq; sine dubio ægrotantium salutem spectauit: cur igitur non vtriusq; suus tribueretur honos? Sed magnum inter vtrunq; discrimen est. Curauit Galenus multos: at Paracelsus multis secun-

PRÆFATIO.

seculis non audita præstitit: fuit ille
atheos, & ab omni pietate alienus: at
Paracelsus cum Christianus esset,
Christum Dei, & Mariæ virginis fi-
lium, Deum & hominem agnouit:
eumq; unicum Salvatorem nostrum
confessus, ab eo, non à mendacibus
Græcis, se omnia accepisse: ab eoq; ex
natura, per diuinæ Cabalæ scientiam
(cuius adminiculo in occultissima na-
turæ secreta penetrauit) sese medicum
factum, atq; omnium philosophiæ ar-
tium Monarcham esse, nulliq; se ces-
surum, sed omnes cuiuscunq; nationis
sint, ipsum secuturos esse gloriatus est:
quæ gloriatio, si à Philautia profecta
esset, quis non eum irrideret, quòd tot,
tantisq; viris, qui ipsum antecesserūt,
se fuisset ausus antepone? Sed cum
se ab eo doctum esse professus sit, qui
omnem

P R Æ F A T I O .

omnem antiquitatem antecedit: & a quo solo omnis sapientia suum habet principium: qui fieri posset, ut non propius ad veritatē accessisset, quam quisquam eorum, qui ante multa secula ignarus Dei, literis aliquid commendavit? quare non sanè tanta acerbitate persequendus erat: cuius libri tot, tantisq; secretis scatent: ut ne admirari quidem satis illa possimus. Quid verò in gravissimis desperatissimisque morbis effecerit, locupletes ei testes sunt, variae nationes, in primis autem Carinthia, & vicinæ regiones quibus plurimum delectatus fuit, hominesq; virtute, & dignitate præstantes, quorum & literas ad Theophrastum aliquando scriptas, penes me habeo: & nonnullorum, quos curavit, testimonia ipse audiui. Etsi autem

tem

P R A E F A T I O .

tem multa aduersus eum scripta in lucem prodierunt : tamen obiter illa legens deprehendi, aduersarios pleraq; male intellecta perperam, atq; odiose interpretari : alia ipsis planè esse abscondita. Cùm enim Cabalæ, & Magiæ naturalis ignari sint : quàm de Theophrasti scriptis, qui in illis scientijs excellens, & perfectus fuit, sententiam ferent? nonne toto cælo aberrabunt: dum sutor ultra crepidam? Si qui verò sunt, qui & Cabalam, & Magiam Christiano homine artes indignas, fugiendas, minimeq; colendas esse clamitent: & omnia, quæ ipsi non intelligunt, superstitiosa, fantastica, diabolicaq; esse contendant, y& Picum Mirandulanum, & Reuchlinum, & Petrum Galatinum, plurimosq; alios cum superiorum temporum,

P R Æ F A T I O.

rum, tum nostri seculi homines doctis-
 simos, Christianos, virosq; bonos au-
 diant: qui de his artibus magis sobriè
 candideq; iudicarunt. Non sum adeo
 vel rudis, vel impius, ut eas artes pro-
 bare velim, quæ in abusum diaboli
 præstigijs execrabilem abierunt: nec
 de inepta, vana, falsaq; literarum, qua
 Sophistæ gloriantur: sed de veterum
 Cabala sancta, pura, diuinaq; natura-
 lium diuinarumq; rerum inuestigatri-
 ce, loquor, per quam olim Rabini qui-
 dam Iudæorum, & Christum Dei filiu-
 um, & Deum vnum in tribus perso-
 nis agnouerunt: & eam Magiam in-
 telligo qua illi, qui ex stella Christum
 Iudæorum Regem in Oriente agnos-
 scentes, claruerunt. Ego enim me Chris-
 tianum esse profiteor: itaq; sciens, vo-
 lensq; nullius errores defendere cupio:
 verbum

PRÆFATIO.

verbum nullum, quod Ecclesiæ Chri-
 stianæ, Christianæ inquam Ecclesiæ,
 non vnius, aut alterius vel auctoritati,
 vel opinioni, aduersum sit, affirmo, sed
 quidquid cœlesti doctrinæ Christi re-
 pugnat, damno, reijcio, & auersor. Ut
 autem, si quid erro, mordicus tueri no-
 lo: ita pertinax quorundam odium
 non possum non improbare: qui dum
 Ethnicos in cœlum vsq; tollunt, nescio
 qua auctoritate, Paracelsum Christia-
 num, quod illis suo iure contradicat,
 ad inferos vsq; detrudunt. Non enim
 est obscurum, eum curasse morbos quos
 cæteri curare minimè potuerunt: pau-
 cisq; diebus præstitisse id, quod alij
 longo tempore nullo modo assecuti
 sunt: quæ res illum non odiosum, sed
 gratum facere omnibus debuisset.
 Hac eius medendi rationem inuesti-
 gamus

PRÆFATIO.

gamus: propter hanc libros eius publicamus: ut Veritatis amatores habeant, in quibus sese exercent. Neque ea in re mea me spes fefellit. Multi enim mihi non solum docti homines, sed etiam Idiota propter libros à me editos per literas gratias egerunt: ut in edendo pergam, subinde cohortantur. Quia igitur conscientia aduersarij tanto studio conantur impedire, quominus Paracelsi doctrina innolescat, quam nationes exteræ auidè cognoscere cupiunt? cur ægrotantibus viam ad salutem præcludunt, quam his illi in multis sepè morbis reddere nequeunt? quorum in iudicando prudentiam desidero, candorem requiro, ignorantiam admiror, quod Germanum Germani, medicum incomparabilem medici, philosophum insignem philosophi,

P R Æ F A T I O .

phi, omniq; doctrinarum genere vi-
rum excultum, ac reconditissimarum
rerum cognitione expolitum, de phi-
losophia, & medendi arte optimè me-
ritum, tanto odio, & invidia grauant.
Arcana potius, & secreta, ac magna-
lia Dei, quæ ille nobis obliuione lon-
ga, barbariei tenebris, medicorumq;
desidia, segnitie, otio, obsita, desues-
cta, & è communi vsu penitus su-
blata, iterum purgauit, ac restituit:
magnificere, colere, & exercere de-
bebamus. Iniuriosum, inquiunt, eum
fuisse in veteres: si causam nullam ha-
bit, non laudo: si verò à Deo ad ar-
tes in integrum restituendas singula-
riter excitatus fuit: cur Dei volunta-
ti volunt resistere? Sed longius proue-
ctus sum, quam proposueram: iusto ta-
men dolore motus: ad medicinam Pa-

P R A E F A T I O.

si reuertor, in qua se non idiotæ solum,
 sed etiã homines docti, Galenoq; addi
 eti medici ita sese exercēt, vt sperem
 breui Paracelsum magis gratũ, accep
 tũq; fore. Non, n. hoc agitur, vt medi
 ci veteres, & qui hos secuti sunt, recē
 tiores è medio tollantur: quis .n. que in
 illis bona sunt, repudiaret? quis tot cla
 rissimos doctissimosq; totius Europe
 medicos reprobaret? Sed hoc optamus
 vt Theophrastus quoq; inter medicos
 locum habeat: eiusq; doctrine cogno
 scatur certitudo. Quidam in exagi
 tanda Theophrasti vita studiosiss.
 sunt, vt eum inuisum reddant: ego si
 commemorare vellem medicos ebrios
 sos, & ineptos, fortasse plures inuenie
 rem, quàm Theophrastus discipulos
 habet: sed quid hoc ad rem faceret?
 quid inde medicinæ accederet, vel de
 cederet?

P R Æ F A T I O .

cederet? Quanquam autem plures recensere possum, qui Theophrasto dediti, curis morborum raris hinc inde nomen honorificum consecuti sunt: tamen ne & tibi prolixitate molestus sim, & huius præfationis modum excedam, vnius saltem mentionem faciam, qui incurabiles etiam morbos, ut vulgò appellant, curari posse, experientia demonstravit. Est mihi veteri amicitia iunctus Tobias Vueydenus Argentoratensis, vir bonus, pius, & humanus, cuius parente olim, familiariter usus sum, fratremq; in mea disciplina habui. Is à pueritia eadem quemadmodum etiam frater, ad eò aduersa valetudine esse cœpit, ut parentes paruum vitæ eius spem habuerint. Principio cum sexannorum esset, paroxismissis epilepti-

P R Æ F A T I O.

cis centenis, & triginta, ac amplius
 ex terrore correptus fuit: deinde eta-
 te accedente, aliquot annos calculi
 cruciatibus ita confectus fuit: ut mori
 potius, quàm viuere maluisset. Acces-
 sit huic malo Paralysis cum magna
 corporis imbecillitate. Proprijs igitur
 coactus malis, cum neq; in officina sua
 remedia inueniret: neq; medicorum or-
 pem uel consilium ullum, quod illi pro-
 fuisset, consequeretur: ad Theophras-
 ti Paracelsi scripta confugit: Deiq;
 beneficio tantum affecutus est: quan-
 tum optauit.

At primum quidem prouerbij me-
 mor, curationem à seipso incepit: sed
 à seuisimo calculi morbo protinus li-
 berauit. Hæc medicina omni corrosi-
 uo, omniq; nocumento carens, non so-
 lum citissimè cruciatus mitigat: sed si-
 ne do-

PRÆFATIO.

ne doloribus quoq; non modo calculos
verumetiam lapidem, siue in vesica,
siue in renibus ille hæreat, cum quis
debito tempore ea vtetur, comminuit,
expellitq;. Paralyfin deinde, ne vt an-
te aliquoties illi accidit, reuenteretur:
suis medicamentis auertit. Vt ab ea
huc vsq; tentatus minimè fuerit. Cum
hæc illi fœliciter successissent: magna
animi alacritate, relicta arte sua, to-
tum sese medicinæ mancipauit: mul-
toq; plura, & maiora affecutus est:
quorum non solum in Heluetia, mul-
tisq; alijs locis, sed etiam in clarissima
repub. Argentoratensi periculum fe-
cit: quam ob causam ab amplissimo
senatu Argentoratensi hæctenus im-
munitate ciuiliū numerum donatus
est. Epilepsia enim, morboq; comitali
laborantes vtriusq; sexus, omnisq; æ-

PRÆFATIO.

tatis, ex quacunq; causa morbus sit, modo non sit hæreditarius, neq; cerebrum prorsus corruptum, ratioq; omnino amissa sit, sanitati restituit. Non dicam quid in hydrope, quartana, colica effecerit: ubi medicinae omnes aliorum sine fructu fuere adhibita.

Transibo etiam, ex metallicis fumis, causisq; alijs contractos, quos feliciter curauit: quid in oculorum vitijis, doloribus, tinnituq; aurium, odoratum amisso, alijsq; cum physicis morbis, tum Chyrurgicis malis præstiterit, non lo recensere.

At verò ista non ex auditu habeo: sed spectator, imò ipse expertus fui. Posteaquam enim ille ex Heluetia Argentoratum reuersus esset: atq; ibi aliquandiu medicinam fecisset: casu iterum conuenimus (de illius enim
for.

P R Æ F A T I O .

fortuna, statu, ac miseria corporis, in qua fuerat, nondum quidquam audiveram) studiaq; nostra contulimus: Vbi multa de podagra, lepra, hydrope, caduco, calculo, & similibus morbis, quā ratione curari possint, id quod ex Paracelso didiceram, disputauimus. Cumq; propter veterem amicitiam remedia nostra vnā communicassemus, ego mox domum reuersus calculi curationem, cuius grauissimus dolor in media cœna me inuaserat, adhibui: vt eius medicinæ vim, effectumq; in me ipso prius sentirem, quā alijs exhiberem. Subitò dolor, spectantibus meis, abiit, neq; mihi ab eo tempore calculus vnquam molestus fuit: dedi deinceps alijs, apud quos eundem affectum expertus sum.

Alteram verò medicinam, qua ami-

P R Æ F A T I O .

cus meus Epilepsiam , & caducum curavit, exhibui puellæ nouem annos agenti: quæ tortura oris, membrorumq; contractione laborabat, qui morbus post paucas doses remisit. Dedi epilepticis, & comitiali morbo afflictis, effectumq; vidi letum.

Non possum hoc in loco præterire duo exempla memorabilia: Puerum Vuednerus Argentorati curavit pauperem, decem annorum, caduco laborantem: qui cum post dierum alios quot curatione eum domum reduci iussisset (Vlcere, quod in nucha ceperat, caputq; deinde totum occupauerat, aperto, capiteq; sanie, quæ copiosa erat expurgato, sponteq; iterum sanato) recreatus est, ac integer euasit. Hic natura fecit, quod Theophrastus libro secundo de vita longa in capite de Epilepsia

PRÆFATIO.

pilepsia, & in tertio paragraphorum
in caduci cura, ubi de ingenio loquitur
medicum facere iubet: ut humor epi-
lepticus aperto cranio, educatur: id
quod per cranij cōmissuras puero huic
virtute medicamenti accidit. Sæpè e-
nim natura, quid medico faciendum
sit, ostendit.

Eodem tempore adolescentem sede-
cim annorum circiter duos menses se-
cum habuit in ædibus: qui iam aliquot
annos comitiali morbo grauatus fue-
rat: eum ad suos remisit. Paruo post
tempore, morbus à medicina (quam
adolescens secum, ut diutius ea utere-
tur, apportauerat) victus, miserum
circiter ducenties horribiliter inuasit:
ac tandem omnino remisit: ita ut ado-
lescens iam non modo sanus, sed etiam
rationis magis quàm antea compos sit

PRÆFATIO.

Atq; hic ferè huius morbi mos est, antequam ab ægroto recedat.

Hæc amplissime Princeps, publicè testari volui, vt Dei optimi maximi beneficia omnibus nota fierent, & falsa vulgò persuasio tolleretur: quosdam morbos curari non posse: inter quos comitialis sanè numeratur. Quod si qui hanc meam narrationem fortassis ludibrio habituri sunt: nihil moror. Si enim Cardano turpe non fuit: suas curas miris efferre laudibus, quis mihi uitio uertat, si & meas, & amici curationes commemorem? Ego gloriam non affecto, Paracelsi laudes quero, & vt ille in honore habeatur studeo.

Te verò reuerendissime Princeps etiam atq; etiam oro, vt & studium meum hilari vultu suscipias, & hoc para-

PRÆATIO.

Paracelsi opusculum tua autoritate,
sapientiaq; defendas: quod vt facere
possis, Christo filio Dei vnicè te com-
mendo, oroq; vt in hoc nouo anno, no-
uam tibi valetudinem, hoc est, firmã
& integram benignè largiatur. Vale

Haganoæ, Calendis Ianuarij,

Anno à Virgineo partu

millesimo, quingen-

tesimo, septuage-

simo quinto.

Reuerendissimæ tuæ
dignitatis.

Deditisß.

M. Toxites D.

Toxites

Toxites Lectori.

VT tibi prodessem, amice lector, transiit in latinum sermonem fragmentum de modo præparandi, administrandiq; medicamenta, ex Theophrasti manu. Etsi autem paucis ista verbis tractauit: tamen diligentibus ad maiora inuestiganda sufficient. Qualiæcunq; sunt, magnam sanè utilitatem habent: quin ex his intelligis etiam quæ medicamentorum præparatio, quique illa exhibendi modus Paracelso placuerit. Voluntatem nostram boni consulere uelis.

I. DE

I. DE MEDICAMEN-

torum præparatione.

In præparandi ratione, atq̃ modo, hoc in primis scire operæ pretium est: omnes rerum vires ac virtutes é corpore extrahendas, rerumq̃ corpora minimè ægrotantibus esse administranda. Hæc via cùm nondum approbata, & recepta sit, idcirco, parum hætenus in morbis effectum est: nisi tanta rerum virtus extiterit, vt corporis impedimenta superauerit. Vt igitur præparationis viæ atq̃ modi intelligantur, sciendum est: quadruplicem esse medicamenta præparandi rationē: iuxta quadruplicem elementorum ordinem. Est autem præparatio rerum nihil aliud, quàm puri ab impu-

DE MEDICAMEN.

impuro separatio: id est virtutis
ab ipso rerum corpore segregatio.

LIQVORES.

Primi elementi separatio est,
vt herbæ abiectis fēcibus, in suc
cum redigantur: id quod fit in
vase duplici: vt herbæ contusæ
imponantur, vase bene obtura
to, in balneo circiter biduum,
siue triduū coquantur in liquo
rē, qui deinde à fēcibus expres
sus, separetur. Hunc deinde ad
vsum serua in vitro clauso: ad
dito parum olei, ne aliquando
muceat.

OLEA.

Semina ita præparato: prin
cipio bene contundantur: dein
de per alembicum distillentur
ita,

PRÆPARAT.

ita, ne adustionem sapiant: idcirco carbonum igne fieri debet, non forti, sed moderato: alioqui minus habebis olei. Sic & ligna distillabis, & quidquid pinguedinem habet.

ALKALI SIVE SAL.

Hiscæ ita præparatis, obseruandum est: in cineribus, qui ex relictis fecibus omnium rerum fiunt, sal latere: quod proprio liquore extrahetur. Quanquam etiam cum aqua distillata sal extrahi commodè potest.

Observatio.

Notandum est: non aquis distillatis, sed liquoribus, eo modo, vt iam dictum est, præparatis, vtendum esse. Adeo enim subtiles fiunt: vt tam diu, quàm aquæ,

DE MEDICAMEN.

aque, conseruari possint, annu-
integrum. Quamobrem præ-
stat integra virtute, qui in liquo-
ribus continetur, quàm aquis
vti. His tribus modis omnis re-
rum virtus, etiam salis, quæ alio-
quin non aduertitur, à corpori-
bus extrahitur, & incorrupta
manet.

TERENIABIN.

In secundo gradu, siue ele-
mento, quod ad Tereriabin at-
tinet: notandū est, nulla ipsum
præparatione indigere: cum à
natura præparatum, atq; sepa-
ratum sit: veluti etiam Ilech, &
Iliadus.

METALLA.

In tertio vero elemento me-
tallorum præparatio est eius-
modi:

PRÆPARATIO.

modi: vt Metalla per salia in liquorem resoluantur: vt metallica corpora maneant. Eorum enim essentia est Mercurius, qui summa eorum virtus est. quam obrem non extra corpus quinta essentia est querēda, cum ipsum corpus quinta essentia sit.

Eorum vero processus siue præparatio est: vt per viriditatem salis dissoluantur in liquorem, idēq; nouem vicibus. Sic enim metallum liquor manet: qui nunquam in metallum reductetur. Hunc liquorem accipe in medicinas tuas.

GEMMÆ.

Similiter etiam tota gemmarū substantia in liquorem dissoluetur, veluti metalla: sed hoc

DE MODO ADMINI.

modo, vt prius cum sulphure calcinentur: postea dissoluantur: idq; tam diu, donec gemme totæ in liquorem resoluantur.

Eodem modo Corallia, Crystalli, & quidquid in similem duritiem congelatum est.

II. DE MODO MEDICAMENTA administrandi.

Medicamentis ritè præparatis: modus eadem administrandi obseruandus est: quem ordine in nonnullis morbis indicabo: vnde in cæteris etiam que sit adhibendæ medicinæ ratio, faci-

ADMINISTRANDI.
facilius animaduertatur.

IN FEBRIBVS.

Ante Paroxysmum.

In Guta.

Sine intermissione.

In Icteria.

Ad tertiū diem siue ad 3. dies.

In Hydrope.

Ter in die.

In Contractura.

Ter in die.

In Vlceribus.

Bis in die.

In Vulneribus.

Bis aut ter pro ratione vulne
ris: in fine semel.

In Podagra.

De nocte.

In Menstruis.

DE MODO ADMINI.

Secundum tempus suum.

In Colica.

Semel, aut bis in doloribus.

In Vertigine.

Sine intermissione.

In peste.

Semel intra, & extra.

In Apostematibus.

Quotidie bis,

Si his administrationibus
non curatur æger,
derelinquen-
dus erit.

FINIS

THEOPHRASTVS

BOMBAST EX HOHEN-

heim Heremita, vtriusq̃

que medicinæ Do-

ctor, ac professor,

Medicæ artis stu-

diosis, S. D.

Vum sola omni-
um disciplinarum
Medicina, tanq̃
diuinum quod-
dam munus, tum
sacrorum tum prophanorum
scriptorum suffragio necessi-
tatis titulo laudetur, atque
paucissimi doctorum eam fœ-
liciter hodie tractent, visum
erat illam ad pristinam suæ au-
toritatis laudem reuocare, &
quam quidam à fece barbaro

rum, nos ab erroribus grauissimis purgabimus. Non veterum addicti præceptis, sed ijs duntaxat, quæ partim indicatione rei nature, partim nostro Marte inuenimus, & longo rerum usu atque experientia conprobauimus. Quis enim nescit plurimos doctorum hac tempestate vel summo ægrorum discrimine, scædissime lapsos: quum nimis anxie Hipp. Gal. & Auicennæ aliorumq; dictis adheferint, perinde ac ex tripode Apollinis hæc, veluti oracula, manauerint, à quibus ne digitum latum discedere liceret. His enim autoribus splendidissimi quidem doctores, si dijs placet, non autem medici nascuntur. Non titulus, non eloquentia, non linguarum peritia

peritia, nec multorū librorum
lectio, & si hæc non parum exor
nent, in medico desideranda,
sed summa rerum ac mysterio
rum cognitio, quæ vna facile a
liorū omnium vices agit. Rhe
toris quidem est diserte posse lo
qui ac persuadere, atq; iudicem
in suam sententiā trahere: Me
dici autem affectuū genera, cau
sas ac συμπτώματα nouisse, & ijs
insuper sua sagacitate & indu
stria pharmaca applicare, atque
pro cuiuslibet ingenio ac ratio
ne uel cunctis mederi. Ceterum
ut paucis modum docendi de
pingam. Imprimis igitur quod
ad me attinet, Ego amplo domi
norum Basiliensium stipendio
inuitatus, duabus quotidie ho
ris tum actiuæ tum inspectiuæ

Medicinæ, & Physices & Chi-
rurgiæ libros, quorum & ipse
autor, summa diligentia, ma-
gnoq; auditorum fructu, publi-
cè interpretator: illos tamen non
aliorum more, ex Hippocr. aut
Gal. aut quibuslibet emendica-
tus, sed quos summa rerum do-
ctrice experientia atq; labore af-
sequutus sum. Proinde si quid
probaturus, experimenta ac ra-
tio, autorum loco mihi suffra-
gantur, Quare optimi lectores,
si quem huius Apollineæ artis
mysteria oblectant, amor desi-
deriumq; tenent, cupitq; breui
admodum temporis spacio, quic-
quid huius disciplinæ est, perdi-
scere, ad nos euestigio BASILEAM
se conferat, & longe alia atq; ma-
iora quam paucis describere pos-
sim,

sim comperiet. Sed vt nostrum
institutum clarius studiosis in-
notescat, non piget exempli lo-
co subijcere, nos in complexio-
num ac humorum ratione vete-
res nequaquam imitari, Qui sa-
ne omnes ægritudines illis falso
acceptas ferūt, Vnde nullis aut
certe paucissimis doctorum, ho-
die morbos, causas, ac decreto-
rios dies exacte nouisse contin-
git. Postremo hæc veluti per
transennam demonstrata suffi-
ciant, Vobisq; tamen de his nō,
nisi audito prius THEOPHRASTO
temere iudicandum permitto,
Valete & hunc nostrum instau-
randi medicinam conatum, bo-
ni consulite. Datae Basileæ

Nonis Iunij, Anno

M. D. XXVII.

THEOPHRASTVS PAR^{As}
celsus Veritatis Amatori.

Ille ego, qui tantas infracto pectore curas,
Aerumnas, casusq; graues, durosq; labores
Exhausi, cerebro vigilatas ordine noctes,
Insanos aestus, immanis frigora Brumæ,
Insidias, structosq; dolos, & foeta periclis
Retia sustinui, dirisq; imbuta venenis:
Cum terras omnes, & cum maria omnia circum
Ignotos repetens colles ignota viarum
Compita, præruptisq; aditus, imosq; recessus
Lustrarem, patrio latè seclusus ab ORBE:
Vt generi Humano, totiq; vt sedulus ORBI
Prodessem, Leprasq; graues, dirasq; Podagras,
Herculeamq; Hydram, ac tetra contagia Pestis,
Hydropisq; alma frenarem monstra medela.
Ille ego, cui Magni Mystera Arcana tenebris
Ante oculos, ante ora hominum cernenda locauit,
Terreno TERRAS erumpens vase reliqui,
Aethereas repetens arces, sacrataq; templa,
Hic vbi Dijs mistus cælesti perfruor aura:
Interea & TERRIS animi Monumenta reliqui
(Thesaurum ingentem) nostrum testantia nomen.
Quinetiam illustri clarum de Lumine Lumen
Accen.

Accendi radios totum quod spargit in Orbem,
Cernere quò possent, quantis erroribus acti
Mortales, alio fuscant lumina somno.
Hæc sunt quæ Terræ (sic Dijs mandantibus) ipse
Munera discedens dederam: pro munere rursus,
Quid tribuunt ROADES, ingratae pondera Terræ?
Surgentem infesti tentant extinguere famam,
Deformi, ut lacerent Augustum vulnere nomen.
Ah immane scelus: nostris non Manibus illi,
Nec sacro parcunt cineri, extinctisq; favillis.
Lurida virosa reuomunt conuitia lingua,
Et rapti furijs, Lethen, Erebumq;, Strygemq;,
Tergeminamq;, sonant Hecaten, diramq; Megeram,
Vltrices acuunt, toto conamine, Beluas:
Flectere nam nequeunt Superos Acheronta fatigant.
Sed misera incassum luctatur Turba, cerebrum
Inuida nequicquam tenues consumet in auras:
Fata obstant, aliiq; Iouis veneranda voluntas.
Sunt semel informes disiecti sede Gigantes,
Tetraq; fulminea traiecit corpora flamma
Flammiger Idacides: iacet, æternumq; iacebit
Obrutus Enceladus, vasti qui pondere montis
Aestuat, & patulis expirat faucibus ignes.
Quò pergis vires ultra? quid mœnia VERI
Ardua, sublimemq; arcem, firmasq; Columnas,

Tam

Tam leuibus pilis, tam fractis concutis armis,
Quisquis es? & nostro tantum te opponis honori?
Parce precor miles, tibi tu mollissime parce,
Si quæris fragili deformem illidere dentem,
Infringes solido, propria delusus ab arte,
Quin nec sola mei pugnant Monumenta laboris,
Nec sola in terris, nullis ducentibus, errant:
Sed tuta incedunt validis stipata cateruis.
Ecce etenim surgit, præclaris sedibus ortum
Heroum genus, æterni Iouis alta propago:
Quod nomen famamq; meam, laudemq; decusq;
Hactenus oppressum, totum diffundet, in ORBEM,
Diuitijs ingenij sacrisq; tuebitur armis,
Insanos morsus contra, stimulosq; furentes:
Hoc celsum celsa PARACELSUM sede locabit,
Nomina perpetuis ornatum clara Triumphis.
Nec procul ista dies: video surgentis Eoo
Claros Luciferi radios albescere Cælo.

I. P. Remigius Cimb. F.

ADD. CAROLVM SALIS-
burgensem &c.

Ergo sic periit Lumen solare, quod omnis
Vsq̄ Creaturæ fons & Origo fuit?
Iamq̄ salutifero pro Melle Venena bibentes,
Vltra Hominum nugas credimus esse nihil?
Non me vana mouet titubantis opinio Vulgi,
Quod nihil in Cælo, nil Acheronte videt.
Qua nos cunq̄ trahit DEVS, & fortuna sequamur:
Omnis apud Superos, Carole, nostra salus.
Litera præcipites sed nos dedit ipsa, nec vsquam est
Qui sapit, hoc tanta est tempore plaga DEI.
Multa quidem scripsit sub Apollinis arte Galenus,
Et sua non paruum dogmata pondus habent:
Sed mera Verba, iuuant nos Arsq̄, Fidesq̄, medēdi:
Fallitur è Chartis qui petit Aeger opem.
A Cælo Medicina venit, Superumq̄ fauore,
Cognita per paucis Vatribus ante fuit.
Hanc illi sanctè coluere nefasq̄ putarunt
Sacra rudi Populo notificare DEI.
Hinc Magicas artes inuenit docta Vetustas,
Discipulos illis erudijtq̄ suos
Quis DEVS? & Cælum quam ratione vagetur,
Afficiat radijs Inferiora suis?
Quomodo Principium rerum fuit vna potestas
Sitq̄ Creatoris Mundus imago sui:
Ad quam factus Homo, totum complectitur Orbem.
Qua

Qua licet aeterno participare DEO.
Principijs rerum, fama, est, donaria Persees
Immolat, & Caeli Lumen vtrunq; colit.
Qui multos fallunt, motus septemplex Orbis,
Tradidit hos veros ingeniosus Atlas.
Monstrauit populo Medicas Epidaurius herbas,
Nunc quoq; non paruum Balsama nomen habent.
Scilicet his olim titulis Vatesq; Magiq;
Admonitos summi nos voluere Boni.
At nos consilium Veterum fugit, atq; proterue
Inscitiae nostros insimulamus Auos?
Quaq; tribus nexa est, simplex Sapientia, nodis.
Turpiter hanc nostro scindimus arbitrio:
Hinc Sacra Christi adu laceramus & omnibus horis
Quilibet inuentis polluit ipsa nouis.
Fatorumq; expers & captus imagine Veri,
Quid Superi faciant, iudicat Astrologus.
Et miscent Ebulum Medici, tamẽ intumet Hydrops,
Frigida, crescentem nec leuat herba sitim.
Ergo DEVS non est? sunt nescia Sidera fati?
Ad Medicam frustra confugit Aeger opem?
Parce DEVS Vati, tu semper es vnus, & vna est
Luna voluntati fida Ministra tuæ.
Luna decus nostrum de tot Cælestibus vna.
Mortales casus aspicit atq; leuat.

Carole crede mihi, donum Medicina Deorum
Est, apud Eoos inuenienda Magos.
Nec te decipiat, quæ multos Littera fallit,
Ante Creatorem, cætera nosse, suum.
Quem simul ac nôris, dabit hic tibi cuncta roganti,
Nectaris & compos cuncti potentis eris.

Correctura.

In præfatione in decima sexta linea vnde-
cima lege innotescat,

Fol. 26. l. 13. procreant.

Fol. 29. l. 17. theriaca.

Fol. 32. l. 5. generatione.

Fol. 46. l. spumam.

Fol. 47. l. 3. macrocosmo.

Fol. 49. l. 4. sine.

Fol. 60. l. 13. causa hæc est.

Fol. 63. l. 4. torfit.

Fol. 67. l. 17. monstrosus.

Fol. 69. l. 19. specifica.

Fol. 104. l. 2. dentes.

Fol. 121. l. 18. aduersatur.

F. 125. l. 1. membrorum contractionem.

Fol. 129. l. 10. obstruatur.

Correctura.

- F. 132. l. 14. ablato.
F. 134. l. 18. Ladani.
F. 135. l. 13. omnium.
F. 137. l. 1. sine cera.
F. 149 l. 10. quem
F. 153. l. 11. anticipat.
F. 153. l. 20. Adde, febres cur-
rantur.
F. 162. l. 18. dolorem leuiorem.
F. 172. l. 6. vtriusq;
F. 176. l. 9. actis.
F. 183. l. 10. Iusquiami.
F. 184. l. 3. Oxilapathon
F. 186. l. 3. tinnitu.
Eodem l. 4. cum pure &
sanie.
F. 187. l. 1. λιδοτομοι
Eodem. l. 16. Albucasis

Paragphorum
PHILIPPI THEO-
PHRASTI PARACELSI,
Philosophi summi, ac medici-
nae utriusque Doctoris
praestantissimi,

LIBER PRIMVS.
DE MORBIS DIS-
SOLVTIS.

CAPVT I.

PARAGRAPHVS I.

OMNE QVOD
perfectum est, &
per stomachum
indigestum abit,
morbus dissolu-
tus est: & illud quod à perfecto
in imperfectum descendit, disso-
luti materia cruda à præparatis,
Centrum stomachus est: exitus

A

per anum, per vomitum, & per vesicam.

EXPLICATIO.

Causa ins-
criptionis.

Theophrastus Paracelsus Iurecon-
sultos imitatus, hos libros Paragra-
phorum nomine, atq; titulo appella-
uit: quia illos per Paragraphos in mu-
clyta Basiliensi Academia cum pu-
blicus ibi professor esset, dictavit: ac
discipulis suis inter dictandum, parti-
tim latinis, partim verò Germanicis
verbis, vt eo seculo consuetudo fuit,
exposuit.

Titulus li-
bri primi.

Titulus autem libri primi est, de
morbis dissolutis: cuius æthimon se-
quenti paragrapho explicat. In hoc
autem Paragrapho primum ipsum
morbum definit, deinde quæ eius ma-
teria, tum quod eius Centrum, ac quid
sit exitus, ostendit. Morbum disso-
lutum

DE MORBIS DISSOL. 3

lutum appellat omne, quod perfectū Morbum
 est, hoc est, crudum, necdum separa- dissolutum
 tum, sed quod per stomachum in dige- quid appel-
 stum abit: quod huius morbi centrum let.
 est, hoc est, verum principium, id fit,
 quando alimenta in chylum adulteri-
 num conuertuntur, siue rubeum siue
 album: qui huius morbi est materia
 cruda, à preparatis separata. Exitum
 triplicem facit: per anum, per vomitum, & per vesicam: vnde etiam vt Tres morbi
 in sequentibus apparebit, tres morbi huius spe-
 dissoluti species fiunt: Dysenteria, ly- cies.
 enteria, diarrea ani, vesicæ, atq; oris.

PARAGRAPHVS II.

Morbus dictus à dissolutio-
 ne est: quia dissoluitur in prima
 operatione. Dissolutio & putre-
 factio est passio generata à bo-
 nis cibis.

A ij

EXPLICATIO.

Athimologia.

Morbi *athimon* exponit: primatim operatio fit in stomacho, in quo cibus, potusq; non benè digestus, atque separatus, dissolvitur: quia stomachi vulcanus aluminosus factus est, & putrefactionem non admittit: ideo mox alimentorum dissolutio sequitur: ideo dissolutio, atq; putrefactio non vana, vt quaedam exemplaria habent, sed diuersa passio est: nisi quis ad excretionem siue exitum velit referre.

Dissolutio duplex.

Causa efficiens.

Materiale.

Est autem dissolutio duplex: nam aut stomachi est, aut mineralium. Cum enim stomachi non benè digerit, & tamen putrefactionem non admittit, casus siue stomachus per casum dissolvit cibum: quando videlicet stomachi archeus debilitatus est. Causa cibus est, qui ex aquositate coagulatus est: quidam

quidquid enim ex aquositate coagulatur, hoc etiam dissolvitur: quoniam stomachus non potest concoquere. Altera dissolutio quæ easdem causas habet efficientes, ex mineralibus oritur: quando ea in corpore dissoluntur: de quibus infra cap. 2. paragrapho 1.

PARAGRAPHVS III.

Definitio morbi est ista: tres sunt morbi ex dissolutis primæ speciei: albus, rubeus, laxis: & item tres morbi per vrinam ex dissolutis, scilicet, vrina sanguinis, vrina lactea, & vrina mandragorata, vel aquea: & tres morbi dissoluti per vomitum: vomitus ex digesto, vomitus frequens, vomitus thoracis.

EXPLICATIO.

A iij

Species dis-
soluti.

1. Ani.

Transitio: definitio, inquit, morbi
est ista, quæ scilicet proximis paragra-
phis explicata est: non rei, sed nomi-
nis. Hic morbos enumerat dissolutos,
quorum tres facit species: quarum sin-
gulas in tres iterum diuidit. Primæ
speciei sunt, qui per anum exeunt, al-
bus, rubeus, laxus. Varij enim coloris
ventriculi fluxus sunt: pro varietate
concoctionis: sic de vrina, & vomitu
quoq; iudicandum est. Albus fluxus
est tenuis, spumofus, ac tenax: sulphur
album, vt calx, aut creta: cuius color
stomachum aliquo modo digerere, at-
que separare notat. Rubeus est quan-
do digeritur quidem id, quod excerni-
tur: sed tamen non separatur, inde
fluxus existit rubeus, & grumi sepe
sanguinis eijciuntur. non ex vena ali-
qua corporis rupta, sed ex mala stoma-
chi di-

chi digestionem. Hic dysenteria, ille diarrhæa dicitur: vterq; Chylus adulterinus est. Laxus est, quando stomachi archeus ita debilis est, vt nihil operetur. Altera species est vesicæ, siue ^{2. Vrinæ.} Vrinæ: quæ tres etiam morbos habet ^{Sanguinis.} dissolutos. Primus est Vrina sanguinis, cum neq; in meiendo, neq; in lumbis, neque in dorso dolores sentiuntur. ^{Lattea.} Vrina lactea ostendit Vrinæ diarrhæam: quæ etiam sine dolore fit. ^{Mandragorata.} Vrina mandragorata, id est, insensibilis, est cum quis multum mingit, sed tamen sine titillatione aliqua, vt se non sentiat meigere. In summa, cum ægri mingunt multum, & Vrina nunc alba est, nunc rubea, nunc turbida, & contento caret fluxus Vrinæ esse dicitur. ^{3. Vomitus.} Tertia species vomitus est, qui similiter ^{Ex digesto.} tripartitus est. Alius enim ex digesto

est, qui cibo fermè concocto accidit: cum quis semper post unam, aut alteram horam à cibo vomere cogitur: quæ diarrhæa, siue flus vomitus appellatur. Hic morbus sepe est lethalis: quo virum quendam sapientissimum & in omni vita modestissimum perire vidi. Alius frequens est: cum quis perpetuò ad vomendum irritatur. Tertius est thoracis, quando quis in biduo, triduo, siue octiduo semel vomit. Horum causa sal aluminosum est: quod sua se virtute per superiora expellit: ut etiam infra cap. 2. Paragrapho 2. dicitur. Atq; hi morbi omnes dissoluti sunt, triplicemque exitum habent: in stomacho, tanq; in suo centro generati.

Frequens.

Thoracis.

Causa horum.

PARAGRAPH. IIII.

Morbi

Morbi dissoluti potentia,
 & eius vitia sunt accidentia:
 quatuor sunt per anum, Colica,
 torsiones, schia, & spinæ do-
 lores: tria per vrinam, dysuria,
 stranguria, & laxa: tria per vo-
 mitum, fel, liquor, & singultus.

EXPLICATIO.

Morbi dissoluti symptomata recen- *Morbi dis-*
 set: idq; per loca exitus: vt etiam in *soluti sym-*
 speciebus fecit. Quæ enim per anum a- *ptomata.*
 beunt, à stomacho nondum digesta, si- *Ani.*
 ue separata, Colicam, & ventris tor-
 siones, schia, spinæq; dorsi dolores ex-
 citant. In vrina dysuria, stranguria, *Vrina.*
 & laxa, hoc est, mictus inuoluntarius
 accidit. In vomitum non minus ex *Vomitus.*
 stomacho oriuntur tria: amaritudo fel-
 lis, quæ ex largiore potu euenit: liquor

Superfluus, qui ex omnibus membris ad ventriculum attrahitur. Postremo singultus, cuius stomachi frigiditas causa est: omnia igitur medicamenta in his morbis ad stomachum accommodanda sunt.

PARAGRAPH. V.

De signis morbi dissoluti vitæ, sanitatis, & mortis.

De vitæ signo hoc est habendum: quod si ex dispositionibus proprijs stercora inspissarentur absq; tormine & nausea: restitutionis est principium, & bonæ valetudinis. Si autem in laxos flueret intestinorum, sanitatis signa cum remedijs. Si autem tremor particularis, aut febrilis motus, cum Paralytico casu, & oculorum inudatione, prava signa

signa sunt mortis: etsi signa oris concurrerent aurium tinnitus, lachrymarumq; diluuiū, lingua tremula, mortis accessum significat. Et certissimum hoc signum est, si fames partium consentiat vniuersalium.

EXPLICATIO.

Duplicia signa in hoc paragrapho *Signa.* exponit: vitæ scilicet, & mortis, quæ in hoc morbo eueniūt. Vitæ duo ponit *Vitæ.* ex stercorū coagulatiōe sumpta: si ea vel naturæ ei coagulētur: uel ad intestina laxa descēdat. Mortis multò plu *Mortis.* ra enumerat: tremorē particularē, motum febrilem, casum paralyticum, oculorum innudationem, siue quod idem est, lachrymarum diluuium, oris mutationem, aurium tinnitum, linguam tremulam, partium vniuersalium famem.

mem. Ex manu Theophrasti hic paragraphus sumptus est, & vix legi potuit: quare si quid lector benignus in eo desiderat, æquo animo ferat.

PARAGRAPHVS VI.

De Cura.

Cura vnicam habet intentionem, vt coaguletur materia ex assignatis

EXPLICATIO.

Cura quò
modo instituenda.

Nunc ad curationem accedamus: quæ sic est instituenda, vt & casus, & causa morbi tollantur. Id spagirica fiat arte, qua purum ab impuro separatur, earum rerum, quæ dissolutione congelant. Hoc enim modo stomachi archeus confortabitur: quod in hac curatione præcipuum est: vt cibum deinceps facile digerat: vnde morbus dissolutus

Solutus planè tollitur. Theophrastus
 alibi in fragmentis suis velocia lau-
 dari arcana à Spagiris dicit: vt etiam Arcana.
 laudāda sunt, in morbis præsertim pe-
 riculosis. Cæteris autem omnibus in
 hoc modo præfert Liquorē siue oleum Liquor O.
 Orizei: quem dicit esse primum & no- Orizei.
 uissimū in hac curatione medicamen-
 tum. Sequitur coagulatio.

Coagulationis in morbo dissolu-
 to descriptio.

Seminis, & locustarum filicis sin-
 gulorum vncia semis.

Sanguinis Traconis vncia,

Sinapis

Croci Martis, singulorum
 drachmæ duæ.

Tragacanthi in liquoribus
 plantaginis, quantum sufficit pro in-
 corpo-

14 PARAGRAPH. LIB. I.

corporatione.

Dosis est ab vncia vna vsq; ad seſcun-
tiam.

Alia coagulatio.

Croci reuerberati calybis post so-
lutionem vncia.

Sem. filicis vncia dimidia,
Boli purgati ab aquositate,
vncia duæ.

Tragacanthi dissoluti in de-
coctione plantaginis: fiant trocisci ad
drachma.

Dosis vna est, mane, meridie, & ad
vesperum.

Alia.

Trociscorum prædictorum vncia,

Ladani puri drachmæ sex,

Liquoris corallorum

Magnetis, singulorum dra-
chma.

Theriac

Theriaca descriptione Theophrasti quantum sufficit: fiat bolus. Dosis à scrupulo vsque ad sesqui scrupulum.

Alia.

Huius boli drachma semis.

Liquoris Orizei scrupulus.

Liquoris carnis quantum sufficit, fiat haustus vnus.

Quod si in principio fuerit euacuandum, non prohibendum erit.

Quin & aqua mentæ pro potu vtiliter administrabitur. Alij addunt filicitanacetum æquali pondere.

Observatio.

Observandum est, esse inter carbones, qui è terra effodiuntur, & sua sponte comburuntur, similiter in fabricorum officinis, vbi folles recipiuntur, qui venas habent rubentes, quæ à Theophrasti

Sanguis
Traconis
quid in hoc
loco.

Theophrasto hoc in loco sanguis Triac-
conis appellantur. Liquores carniuum
in duplici vase commodissimè fieri
possunt.

Alia coagulationis descriptio in
omnibus morbi dissolu-
ti speciebus.

Olei ex Marte drachma,
Liquoris Orizei grana decem,
Liquoris filicis ad pōdus omnium.
Dosis ab aureo, ad sesqui aureum.

Observatio.

Medicamento casus quoq; aufer-
tur, quo sublato, etiam accidentia auf-
feruntur. Si vero dysenteria radices
adeò egit: vt morbus inde fiat Croni-
cus, Laudano sequenti mineralia con-
fortanda sunt.

Lauda

LAVDANI DE-

scriptio.

Orizei foliati vncia semis.

Margaritarum non perforatarum drachmæ duæ.

Asphalti.

Florum stybij singulorum drachma semis.

Croci orientalis sesquidrachma.

Myrrhæ Romanæ,

Aloës epaticæ singulorū ad pondus omnium. Reduc ad formam.

Dosis grana sex, vsq; ad decem.

Observatio.

Quædam exemplaria habent alo-

in succocitrinam. Hoc autem modo

parabitur Laudanum: Primum sim-

plicia redigantur in alcohol, id est pul-

verem subtilissimum, cui vinum dis-

stillatum, optimè correctum superfun-

Modus parandi Laudani.

datur, fiat $\frac{1}{2}$ in modum pulmenti, deinde in vitro Hermetis sigillo clauso, digerantur, seu coquantur in pane as liquot diebus, donec omnia in liquorem oleosum conuertantur: deinde per alembicum, seu retortam distillentur, & exhibit liquor purpureus: tunc aloën in puluerem redactam liquori stillatitio insperge ad ignem, ut inde fiat massa, ex qua formabis cataplasma parua instar stercoreis murium.

Dosis est à granis 5. aut 7. ad 10.
 Cur Lauda vsque. Cur autem Laudana vocentur
 num appellet. uerit quedam sua medicamenta, in

Onomastico nuper à me edito, exposui.
 sui. His vteris feliciter in morbis dissolutis, desperatisq;
 ventris fluxibus. Vide caput 8. lib. 2.
 de vita longa.

DE MORBIS DISSOLVTIS MINERALIUM.

PARAGRAPHVS I.

Morbus dissolutus ex mineralibus originem ducit ex tribus corporibus: casus est tempus: sed causa ex tribus primis.

EXPLICATIO.

Haëtenus de morbis dissolutis, qui ex ventriculi imbecillitate oriuntur: nunc de ijs tractat: qui ex mineralium in ventriculo existentium resolutione, proueniunt: idq; ex tribus corporibus, sale entalico, aluminoso, & nitri.

Casum vocat dissolutionis Casus
tempus: causam verò efficientem quid?
Causa.

Signa mor- facit tres primas, siue tria rerum
bi. principia præsertim salia. Signa huius
 morbi ex mineralibus varia sunt: cum
 enim morbus incipit, æger laborat flu-
 xu siue alui, siue vrinæ, siue vomitus.
 Præterea etsi liberaliter edit, ac bibit
 aluiq; deiectiones habet: corpus tamen
 decrescit. Interdum cibus crudus per
 vomitum eicitur: torsiones autē, siue
 accidentia, quæ, vt in stomachi disso-
 lutione, dolorem adferunt, nulla sunt.
Salia disso- Salia vel excrementa, vel vomitus,
luta. vel vrinas, vel sudores prouocant. Si
 in stomacho sanguis concretus est, vel
 per anum, vel per vomitum exitum
 querit, signumq; dissolutionis miramen-
Sanguis co- lium est. Sed in hac specie cum per a-
agulatus. num sanguis quasi coagulatus exit,
 rubicundior est, quàm in dissolutione
 stomachi. In vesica autem si fuerit, in
 qua

qua primum coagulatur (quia coagulatus in eam minimè posset influi) vrina sanguinea semper erit. Nam si interdum sanguinea non sit, sanguinem non ex mineralium resolutione, sed ex vena aliqua à calculo ruptam esse, signum est. Si autem Sal dissoluatur Sal dissolutum. cum substantia, & carne, sudando, sanguis erumpit. Ast vbi sine substantia resoluitur, vomitus albus erit. Hoc obseruandum est: hunc morbum eo modo progredi, quo incepit: nisi medicamentis auferatur. Quinetiam per anum, vel vrinam, aut vomitum solum morbus dissolutus fieri potest.

PARAGRAPH. II.

Omne quod à forma & substantia sua descendit, virtutem habet expulsivam ingenitam.

EXPLICATIO.

Genera salium tria.
Aluminis.
Entali.
Nitri.

Sine salib.
nulla ex-
cretio fit.

Tria sunt genera salium, quibus virtus expulsiua inest: Aluminis, Entali, Nitri. Primum per vomitum, alterum per aluum, tertium per vri-
nam operationem suam perficit. Sed horum trium virtus expulsiua omnis-
bus ijs inest: quæ matura ac digesta à forma, ac substantia sua descēderunt, vt se ipsa expellant: & absq; his salibus nulla fit excretio: quare ea stomacho non est attribuenda. Quidquid autem non expellitur: digerendum potius, quàm purgandum est.

DE CURA HV-
ius Speciei.

PARAGRAPH. III.

Cura dissoluti mineralis, ex coagulatis est: nam omne coagula-

latum arcanum, & essentia &
 medicina essentialis est,

EXPLICATIO.

Præcipuus curandi morbi ex mi- ^{Scopus, co-}
 neralibus dissoluti scopus est: vt salia ^{agulation}
 coagulentur, non in stomacho, sed in ^{salium.}
 membris exterioribus: stomachus au-
 tem scamonea, aut alijs rebus purgan- ^{Purgantia}
 tibus minimè irritetur. Neq; enim ^{vitanda.}
 purgando, constringendoue (nisi for-
 te ex repletione sit) sed materiae coa-
 gulatione morbus iste curabitur. Su-
 pra in explicatione paragraphi sexti ^{Arcanis us-}
 dixi Theophrastum & Spagiros ve- ^{tendum.}
 locia laudare arcana, id etiam hoc in
 loco ostendit: omnem in dissolutis me-
 dicinam ex arcanis, & essentia rerum
 esse sumendam.

DESCRIPTIO CVRÆ

dissoluti primi, s. rubei.

B iij

Oleorum de Been,

De Lacha,

Liquoris mannae singulorū

ꝯnciam semis.

Fol. serpentinae drach. 7.

Reduc ad formam.

Dosis

est à drachma vsq; ad ses-
cuntiam in oleo lentiscino.

Lentiscum Theophrastus appella-
lat silyer montanum: eiusq; lignū, quod
adhuc cortice caret, sumendū esse do-
cuit. Quidquid ex mineralibus, & me-

tallis fit: siue crocus siue flores,

id in primis ad morbos

dissolutos prodest,

vt arcanum.

25
PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO.

Paracelsi

LIBER II.

DE MORBIS VER-
MIVM.

PARAGRAPHVS I.

VERMIVM GENERA-
tio tria principia
habet: Primum
est ex nutrimen-
tis, secundum ex
mineralibus, tertium ex elemen-
tatis.

EXPLICATIO.

In hoc libro de Vermium morbis a-
git: quorum causas materiales in pri-
mo statim paragrapho enumerat. Ge- Materia
nerantur autem velex nutrimentis, vermium.

B v

Nutri-
menta.

Vel ex mineralibus, vel ex elementatis. Si ex nutrimentis generantur, non in intestinis, ut nonnulli volunt, sed in putrefactione, quæ continetur in ventriculo, tanquam in hospitio suo nascuntur. In intestinis enim matrix vermium non est: neq; omnis putredo vermes procreat ex nutrimentis, sed ea tantum, quæ per virtutem expulsiuam è ventriculo non expellitur.

Mineralia. Secunda vermium causa mineralia sunt, quæ non in putredine vermes precreant, sed in carne, sanguine, medulla, intestinis, atq; membris: ut paragraphus proximus docet.

Elementa. Tertia causa sunt elementata, ut cum quis sperma vermium, piscium, ranarum, & similiarum animalium in aqua bibit, siue edit, præsertim cum sperma est in exaltatione sua. Sed hoc
Sperma

Sperma, si viri bibant, in ventriculo
nidum suum ponit: si mulieres, in ma-
trice. Cum eiusmodi sperma in homine
alia monstra procreat: tamdiu cres-
cunt, quam alias crescerent, donec ad
suam digestionem, ac perfectionem Effectus
vermium
in homine.
veniant: quæ monstra cum non expel-
luntur, cibum appetunt, ventrem in-
flant, hominemq; infestant & affli-
gunt: & nisi eyciantur, aliquot non-
nunquam annos durant.

PARAGRAPHVS II.

Ex primo principio tria sunt
genera, Crudum, chymosum, &
excremētum. Ex secundo quin-
que: venarum, cōcauitatis, me-
dullæ, intestinorum, & regio-
num membrorum. Ex tertio
quatuor: Putrefactionis, aquo-
satis, chaos, & caliditatis.

Exple

EXPLICATIO.

Genera ver-
mium.

Causas Vermium materiales, siue, ut ipse vocat, principia tria posuit: nunc quæ à singulis siue causis, siue principijs nascantur Vermes, exponit. Neq; enim vnum Vermium genus est, sed varij sunt, quos ordine recensere bimus.

I.

Ex nutri-
mento.

Crudo.
Chymoso.

Excremen-
tis.

Etsi primi principij Vermium nutrimenta sunt: tamen non omnia Vermes generant, sed ea tantum, quæ vel cruda sunt, vel chymosa, vel excrementa. Triplex igitur Vermium genus nutrimenta procreant: Crudum similes lumbricis terrestribus: Chymosum albos, paruosq; & oblongos, quos Germanicè *spülwürm* appellamus, ex chymo rubino incocto procreatos, id quod etiam cambus euenire vidi. Excrementa candidos & subflauos cum pauis

paruis pedibus generant.

Cum quis non continuò sed paulatim vermes sentit: signum est stomachum generandis vermibus esse procliuem. Quinetiam anhelitus à cibo sumpto grauior, certum sapiss. signum est: in ventriculo vermes putrescere.

Alterum principium est, mineralia: ex quibus genera quinq; procreantur: Venarum, cavitatis, medullarum, in-

II.
Mineralium,
Venarum,

resinorum, & regionum membrorū. Venarum, etiam in stomacho crescūt: quando in stomachum descendit materia vermium, quæ per secessum abeunt sanguinolentū: ideo causam homini præbent tabescendi. His aduersatur Hierica mandragorata, & aurea Alexandrina cum auacardis confecta.

In cavitatibus nascuntur vermes, Cavitatum cum intra carnem, atq; cutem generant.

rantur, & in locum vnum congregantur: eoq̄, solum in loco dolor sentitur. Vrit enim roditq̄, dolor non secus, ac in panaritio, de quo vide Theophrasti libellum de vlceribus: ceterum edendi bibendiq̄, appetitus hoc morbo laborantibus non aufertur. In medullis nascuntur vermes dorso flauis, ventre verò albi, non mucilaginosi, sed validi, qui expelli nequeunt. In intestinis vermes longi nascuntur, atq̄, rubicundi, qui non complicantur, neq̄, alios intestina generant.

Medullarum.

Intestinarum.

Ani.

At in ano etiam nascuntur vermes, quos *Ascarides* appellamus: qui circa sedem magna copia conglobantur. Noui quendam ante sexennium, qui multa millia excreuit, antequam ab ijs liberatus fuit. Ad intestinorum vermes deturbandos colocynthibus singula.

gularē est: ascarides perforata, bct mi-
 ca, & agaricus expellunt. Interdum,
 excrementa flaccida sunt, floccosq; ha-
 bent, interdum vermium frustra se-
 cum educunt. Quod si dies quatuor-
 decim stent, in aliquo loco excremen-
 ta colocynthide eiecta; vermes procre-
 abunt. *Regionum.* Regiones membrorum ferè
 omnium vermes generare anatomia
 demonstravit: vt in cerebro piam du-
 ramq; matrem aliquando transfodit:
 Unde phrenesis excitata fuit. Nostra
 etiam etate in cerebro vermes sunt in-
 uenti, cum morbus vngaricus hinc
 inde grassari cepit. Sic etiam in corde
 splene, felle, & pulmone vermes sunt
 reperti. In solis renibus nulli propter
 urinam crescunt.

Ex tertio principio quatuor ver- *III.*
 mium genera oriuntur: Putrefactio- *Eleraenta*
 nis, *ta.*

nis, aquositate, chaos, & caliditate:
quæ ex iamdictis facile intelligentur.

PARAGRAPHVS III.

Omne creatum pro secunda
generutione creatum est: & ubi
generatio: ibi duplex sperma est
rei scilicet, & seminis: hinc natu-
rale est: in omni spermate, vel se-
men monstruosum, vel monstru-
si seminis materiam adesse.

Omnia ex
spermate.

EXPLICATIO.

Quidquid generatur, ex spermate,
in quo vita est, generatur: quoniam
sine spermate nihil fieri solet. Cum au-
tem sperma duplex sit, naturale, &
monstruosum, quod cōtra naturam est:
& hoc ex naturali quidem natum;
monstruosum tamen habetur: ut infra
parat

Sperma du-
plex.

paragrapho sequenti dicitur. Duplex
 etiam generatio est naturalis, & mon-
 strosa. Naturale est, vnde res naturæ Naturale d
Nonstroo
sum.
 oriuntur: contra naturam verò, cum
 quid contra naturam nascitur: quàm
 hic secundam generationem vocat, vt I.
 sunt vermes, qui omnes non ex putre-
 factione (tametsi hæc illis, vt in pri-
 mo paragrapho dictum est, tanquam
 hospitium, in ventriculo præbeat) sed
 ex spermate, quod in putrefactione
 quoque continetur, nascuntur. Hoc sper-
 ma est monstruosum, quod omnes ver-
 mes putridos producit in homine, in II.
III.
 lignis, in fructibus. Mulieribus, cum
 non sunt purgatæ probè in puerperio,
 vterus iterum intumescit sæpe ex sper-
 mate monstruoso, vnde noua alicuius
 mali generatio indicatur. In hominis
 etiam cadauere ex monstruoso sperma-
 C

III.

te post mortem vermes nascuntur. Et cum in omnibus mineris sperma sit, in carne etiã esse constat: cum scilicet minerarũ spermata ad stomachum descendunt, vt in primo paragrapho dictum est. Sic etiam pueri ex semine quidem naturali geniti sunt: sperma tamen omnes monstruosum habent. In nucibus sperma monstruosum non est, nullos igitur vermes nucleus illarum generat, sed testæ. Sic quoq; est in persicis. Fructuum verò grana verũ, et naturale sperma habent: vnde etsi fructus prohibentur, ijs nimirum, qui vermis molestatur: grana tamen acini, siue semina illis prohibenda non sunt.

III

PARAGRAPH. IIII.

Ex his sciendum est: lignum ex spermate esse: duas igitur in vniuer-

in uersis seminibus generationes esse, animaduertendum est: vnam naturalem, alteram monstruosam.

EXPLICATIO.

Lignum, vt res etiam alia naturalis, est ex semine: qui verò in ligno vermes generantur, ex semine monstruoso sunt. Duplicem igitur, ut est ante dictum, generationem facit, naturalem, & monstruosam. Omne autem spermata in rebus sensitiuis aliud etiã in se & aliquid sibi simile procreare potest.

Res naturalis ex semine.

Spermata naturale monstruosum in se continet.

PARAGRAPH. V.

Insuper notandũ, quòd spermata exaltatum, fixum est: & cum corpore suo mortuo in sensitiuã virtutem abit, corpusq; sumit

sensituum, ex corpore insensibili. Id ex elementis est videre: nam muscarum generatio est ex aëre, lacertarum ex terra, araneæ ex igne, ex aqua verò serpentium sic pulicum ex mineralibus.

EXPLICATIO.

Sperma naturale. Quemadmodum sperma naturale vitam in se habet, sic etiam id quod ex naturali præter naturam nascitur, aliquid tandem ex sese potest sensibile producere: ut quæ ex stercoribus, lignis, testis vermes generantur. Sic *Elementorum.* etiam in Elementis accidit: quæ non minus sperma monstruosum habent, quàm naturale: vnde vnumquodque suum producit genus. Aër enim muscas profert, lacertæ ex terra nascuntur, araneæ ex igne generantur, serpentes verò ex aqua originem ducunt.

Para

PARAGRAPH. VI.

De Cura.

Nunc de his, quæ ad curam pertinent. Medicamina intrinseca, & extrinseca eiusdem naturæ esse, necesse est, Oportet etiã intelligere intrinsecum vermium genus per externã medicinam curari. Est etiam necessarium, perfectiss. processum veneni nosse. Postremò omne medicamentum, quod vermes interficit, ex veneno esse.

EXPLICATIO.

Hactenus principia, generaq; vermium exposuit, nunc ad curationem accedit: in qua omnes purgationes in-
 utiles sunt, nisi vermes occidant. Di-
 cit intrinseca, & extrinseca medica-
 nes. Purgatio-

mina eiusdem naturæ esse debere: quare in vermium curatione obseruandum est: ea, quæ vermes extra corpus occidunt, etiam internos vermes occidere.

Medicinae
examen.

Exploranda autem medicina prius est, quàm intra corpus sumatur. Vt cum vermes nati in carne, compositionem, quæ fit cum Colocynthide, vel attingunt, vel de ea comedunt, ac moriuntur, etiam in corpore, sine diæbio, moriuntur, si hæc medicina egrotanti exhibeatur. Quæ serpentes, bufones, lacertas occidunt: ea etiam animalia ista in corpore nata, perimunt. Quæ bufones enecant, ea & stelliones & lacertas tollunt. Centauræ liquor serpentes, oleum hypericonis, bufones, stelliones, lacertas enecat: semen Hæmelii araneas, muscas, agaricus interficit. Qui ex nutrimentis sunt, per me
medic

cinas ex nutrimentis interinēdi sunt,
 ut agarico, qui ex aëre sunt: qui verò
 ex aqua, centaurea expelluntur. At
 qui ex mineralibus veniunt, calcant
 tho albo tolluntur: qui ex cachimijs,
 marcasitis, & similibus nascuntur,
 arsenico perimuntur. Pulvis lignorum <sup>Lignorum
pulvis,</sup>
 cum saccharo, rebusq; alijs mixtus,
 vermibus resistit: maxime verò re-
 cens natis: ut ex pinu putrescente, si
 sunt ex nutrimentis: ex ligno verò
 quercino, lumbricis, præsertim si ad-
 dantur carbones ex turbetho, agarico, ^{Dosis.}
 vel silere montano. Dosis est pulueris
 lignorū grana decē. Aduersatur etiam
 vermibus Galla quercina & theriaca,
 & quæ in minera cupri nigredo colli-
 gitur, omnium optima est. Inueniuntur
 simplicia plura, quæ vermibus expel-
 lendis vtilissima sunt, quædam etiam

collo solum appensa, liberant à Vermibus, ut Linaria, & similia, ut Bartholomeus Francofordianus, Empiricus Argentoratis aliquando mihi retulit: qui hoc tempore singulari simplicium cognitione, Argentorati floret. Theophrastus hoc loco ait, Omnem medicinam qua vermes extinguuntur, venenū esse. Quamquā enim Agaricus homini prodest, ut etiam Colocynthis, & alia: tamen Vermibus venena sunt.

DESCRIPTIO C^R A^e

tionis Vermium ex nutrimentis.

Aloës epaticæ drachmæ tres,
Myrrhæ drachma semis,
Trochiscorū de silere montano ad pondus omnium, fiat pulvis.

Dosis

Dosis à drachma vsq; ad tres vel
quatuor

quatuor. Utetur eo ad aliquot dies.

Pueris da à semidrachma vsq; ad
sesquidrachmam.

Alia.

Oleum Coleotharis coagulatum, ac
denuò in suam substãtiam redactum,
mirabiliter occidit vermes, viperas,
bifones, araneas, misce tamen cum
aceto.

Dosis grana duo uel tria.

Dosis.

Observatio.

Aliqui grana quinq; ponunt: me-
dicus prudens dosin augere, uel minue-
re potest, pro ratione morbi, & perso-
næ. Colcothar hîc Thephrastus appel-
lat Calchanthum in rubedinem calci-
natum: de quo oleum extrahitur præ-
stantissimum. Vide libellum de Vitri-
olo. Aliàs Colcothar etiam caput mor-
tuum dicitur. Vide Onomasticum no-
strum.

Colcothar
quid.

Correctio Theophrasti.
 Alkali de Colcothar scrupulorum
 unum.

Agarici

Liquoris centaureæ,

Colocynthidis singulorū grana
 decem.

Olei de myrrha quantum
 sufficit pro incorporatione: fiant tro-
 chisci.

Dosis puero grana quinque. adu-
 lto decem.

CONTRA VERMES
 ex mineralibus.

Olei Hypericonis

Olei Mandelle singulorum
 drachma.

Mumie preparatæ drach-
 mæ due.

Liquoris aloës epaticæ sesquidrach-
 ma. Crete

Cretæ marinæ quantum sufficit pro incorporatione: reduc in trochiscos.

Mandella semen est ellebori albi.

CONTRA ASCARIDES.

Herbarum perforatæ,

Betonicæ, utriusq; manipulum semis.

Trochiscorū de agarico drachma,

Myrrhæ drachma semis.

Reduc ad formam.

CONTRA VERMES EX

elementatis, siue spermate: serpentes, ranas, & alios.

Calcanthi cuperosi libras decem.

Alcohol uini libras uiginti.

Salis gemmæ libram semis.

Reduc per alembicum in reiterationem debitam, fiat oleum.

Hu

Huius Olei vncia semis,
 Hæmatitis drachma semis,
 Magnetis grana septem.

Observatio.

Omnes, qui ex Spermate nascuntur vermes, hoc medicamine tolluntur: idq; prima statim dosi, si in ventriculo sint, in intestinis autè tardius, quare hoc in loco sæpè eo utendum erit. Qui si in matrice fuerint, cum melle, & sale medicamentum hoc in pessarij formam redigas: quod in matrice tandiu relinquendum, dum vltro excidat. Quod si in matrice vermes moriantur: neq; tamen inde exeant, puluergio siue alijs mensis prouocentur, & mox exhibunt.

Cuperosum vitriolum siue calcantum est, quod cum cupro coquitur. Atq; hæc de Vermibus.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO. PA

racelsi Philosophi & me

dici summi.

LIBER III.

DE MORBIS CA-

DVCIS.

CAPVT I.

PARAGRAPHVS I.

DIGNIS LAPSVS A
caduci specie de-
scendit, per gene-
rationem cadu-
cam à cerebro.

Cerebri potentia, est prima re-
rum conseruatio, propter Cere-
bellum. Sed membrorum lap-
sus, vel caducus materialis, est
paroxismus descendens à nucha
ex parte cerebri. Ergo lapsus à
cere-

cerebro: paroxysmus est occipiti-
tis: signauerò ex motione totius
corporis: cadunt, & spuma eijci-
unt.

EXPLICATIO.

In hoc libro morbum caducum
cum suis speciebus, eiusq; curam ex-
plicat: de quo in alijs etiam libris mul-
ta scripsit: hanc fortè ob causam, quod
morbis varius, grauis, horribilis,
& difficilis curatu existit. Non enim
curationem nullam recipit, ut quidam
arbitrantur: sed tolli potest diuina gra-
tia, si cerebrum vitiatum non est. Vbi
autem hoc corruptum est, frustra me-
dicina adhibetur. In hoc autem primo
parapho ostendit morbi huius ori-
ginem, atq; signa, in quibus lapsus
sive casus est. In alijs suis libris hunc
morbum caducum rectè appellari ait:
nimi-

Cur multa
de hoc mor-
bo scripse-
rit.

Morbi ori-
ga.

nimirum à cadendo omnesq; sub hoc genere species eius comprehendendi oportere, quæ quia unã habet originẽ, eandem etiam curam desiderant. Ponit autem in alijs libris quinq; huius morbi species: unam cerebri, alteram cordis, tertiam epatis, quartam ventriculi, membrorum verò cæterorum quintam. Species.
Membrorum.

Duplex igitur eius est distinctio: Nam ex elementis quadruplex est, ex membris verò corporis quinq; sub se species habet. Elementorum.

Causa vapor est, siue ventus, ex tribus primis Mercurio, sulphure, atque sale conflatus, per elementorum astra: de quibus pauca huc ex alijs auctoris huius libris, ad hæc melius intelligenda adferam. In libro igitur de cauduco scribit: Deum optimum maximum

Cur Deus *bunc mor-* *bunc mor-* *bum homi-* *ni dederit.* *mum idcirco homini hunc morbum*
dedisse: quia cum homo microcosmus
fit, ex microcosmo conflatus, necesse
fuisse in homine etiam omnia esse,
quae sunt in mundo maiore: quae nimo-
ris mundi theoria, atq; anatomia est:
ex qua homo totus cognoscitur: quia
elementa externa totius humanae sub-
stantiae figurae sunt. Ex hoc funda-
mento morbus iste dijudicandus est.

Mundum
medicus
cognoscat.

Quare medicus mundū ut probè cog-
noscat, necesse est. In mundo autem
quatuor elementa, tanquam rerum
omnium matrices, sunt: & in quolis-
bet tria prima principia reperiuntur.

Elemento-
rum astra.

Vnum quodq; elementum suum astrū
habet: ex quo morbus oritur: unde

Morbi spe-
cies.

quatuor eius species sunt: vna ex igne
est, ut fulgur in mundo: altera ex ter-
ra, ut terremotus: tertia ex aqua, quae
est tan-

est tanquam aquarum commotio: ex
 aere quarta nascitur: similis ferè ei,
 quæ ex igne est: nisi quod hæc species
 omnium est mitissima: & siue symp-
 tomatis, quæ in prima oriuntur. In
 homine enim non minus quatuor ele-
 menta sunt, quàm in mundo, & ele-
 mentorum corpora manifesta quidem
 sunt, astra vero eorum occultantur:
 quæ per Mercurium, sal, & sulphur
 testam in homine faciunt, in qua na-
 tura, tanquam fulmen, aut terræmo-
 tus, aut aquarũ quasi motus quidam,
 donec maturescat, continetur. *Due ele-
 mentorũ
 nature.* Due e-
 nim in elemẽto quolibet nature sunt:
 Fructus, qui noti sunt: & impressio,
 ex qua morbus, tanquam ex sua cau-
 sa, oritur, qui veluti in cælo fulmẽ est.
 Eandem enim vtrunq; originem ha-
 bet, & quæ hunc morbum, eiusdemq;

generationē rectē cognoscere cupit: is
 tempestates, tonitrua, fulguraq; & si-
 milia diligenter consideret. Vbi enim
 signa horum ex animalium cantu, vo-
 latu, atq; gestibus: effectum item hor-
 ribilem, & quæ exitum consequun-
 tur, aduimaduertet: facile huius etiā
 morbi initium, medium atq; finem in-

*Metheora
 Theophras-
 ti discenda.*

telliget. Quare futuro medico Theo-
 phrasti metheora diligenter euoluenda
 sunt. Nam in homine quoq; ante-
 quam morbus illum inuadit, oculi scin-
 tillant, nebulae obijciuntur, ingenium
 grauatur, mutaturq; intellectus. Post
 ubi morbus veluti semen aliquod in
 arborem (astris in suo vere existenti-
 bus) conceptus succreuit, ac maturuit:
 tum prima illa principia Mercurius,
 sal, & sulphur impetum in corpore fa-
 ciunt, Ventūq; rupto, in quo veluti in
 testa

testa latuit, centro, excitant: qui ad cerebrum primum contendit, eiq; omnem sensum adimit, corpus totum concutit, membraq; distendit, quassat, ac incuruat.

Observandum etiam est id, quod Principiū morbi duplex. Theophrastus in libro de signis cœlestibus monet: caducum esse duplicem:

alios certo tempore, neq; subito, sed casum quasi præsentientes cadere: alios vero subito, nihilq; sentientes cadere, hos facilius curari, illis autem morbum lethalem esse.

Huius igitur convulsionis Materia morbi vapor est. causa materialis vapor est ex tribus primis, quem astra efficiunt in chaos corporis: principium verò paroxismi in cerebro sit: quod hunc impetum nequit sustinere.

Post paroxysmum Paroxismi principium in cerebro. quiescit homo, donec Sol microcosmi eum iterum illustret ratione, ut eger

sanitati suæ restituatur.

Signa.

Signa ex paroxismo ait esse colligenda: ponitq; duo solum, casum, & spumam: tametsi plura sunt. Ut iectio,

*Signa vn-
de colligen-
da.*

gatio, membrorum motus, exclamatio subita, somnus. Signa autem omnia ex gradibus, qui paroxisimum faciunt, eruenda sunt. Hi enim ex elementorum astris robur suum habent: unde ex igne graviss. dolor, & horribilia symptomata oriuntur. Ex terra remissior est, ex aqua magis remissus, ex aëre vero cæteris omnibus lenior.

Paroxismi mixti.

Sed accidit interdum ut vnius elementi morbus in aliud sese mutet: fiuntq; mixti paroxismi, interdum duotria, aut omnia quatuor corporis elementa simul patiuntur: hinc & dolor grauior, magisq; diuturnus existit.

Simile.

Quemadmodum autem accidit, ut hæc

hæc vel illa mundi plaga magis, quàm
 ceteræ, & hoc vel illo tempore magis
 quàm alio, tempestatibus, & aquarũ
 inundationibus infestetur, sic etiam
 hominibus contingit. Tempus autem
 ut medicus prædicat, ex quadruplici
 naturæ astronomia iudicandum est.

PARAGRAPH. II.

Nunc quæ ægritudines ad
 caduca genera pertinent, sunt
 istæ: Epilepsiæ omnes species:
 suffocatio matricis extra locum,
 syncope cum suis generibus, vi-
 delicet deliquiũ rediens, & syn-
 cope non rediens, vertigines, &
 id genus.

EXPLICATIO.

Nunc species morbi caduci enu-
 merat, quæ cum lapsu fiunt: primum

*Species epilepsiae.**Matricis suffocatio.**Syncope.**Vertigo.*

omnes epilepsiae species, deinde matricis suffocationem, quam alij praefocactionem, alij uterina symptomata vocant: quae fit quando matrix mouetur loco: & hinc inde sursum, deorsumq; errat. Syncopen duplicem facit, vnam deliquium animi rediens, quod grauius est, causasq; varias habet: alteram non rediens: quod semel tantum quis patitur: quod minus graue est: & interdum ex longiore tantum a cibis abstinentia fit. Vertigines etiam variae sunt: quidam enim eo laborantes morbo, cadunt, alij minus. Omnes autem species eandem curam habent.

PARAGRAPHVS III.

Sunt & plures aegritudines caduci sine lapsu: Tetanus, spasmus, tortura oris, quae statim con-

conuelluntur, & obstipant: & vniuersalis apoplexia, contractura, paralysis, incuruatio spinæ dorsæ, aut particularis membri cum suis speciebus, synthe-
næ virorum, & mulierum.

EXPLICATIO.

Quædam caduci species cum lapsu sunt: de quibus secundo paragrapho dixit: quædam sine lapsu hominem inuadunt: quas hîc recenset. Hæ non minus è cerebro principium habent, quàm superiores. Ideo non ex gutta sunt, sed ex caduco: quare etiam ijs curantur rebus, quibus caducus. Apoplexia vniuersalis, ab epilepsia quoque venit: & cum spasmo statim inuadit: quâdo oculos contorquet, & dentibus fremunt. Nã cum ex gutta apoplexia oritur, spumas eijciunt, hominesq; con-

Caducus sine lapsu.

Apoplexia vniuersalis

Ex gutta.

Paralysis
ex gutta.

Ex caduco.

Synthena
caduci.
Synthena
apoplecti-
ca.

tinenter cum stupore intuentur, & ni-
grescunt. Sic Paralysis, quæ ex gutta
venit, lenior est, & spumam in ore ef-
ficat: somnumq; inducit: quæ vero tan-
guntur membra, collabuntur. At hæ
non sunt huius loci: quæ autem ex ca-
duco est Paralysis, in cerebro incipit:
& in eo latere, quod tangitur, spas-
mus, siue tetanus nascitur. Incurua-
tio spinæ dorsi fit, quando dorsum
incuruatur, quæ synthena est ca-
duci. Est alia Synthena apople-
ctica, quando spumant hoc morbo
correpti, & aquam ore eijciunt: ac tam
viros quàm mulieres inuadit. Ea fit,
quando pedes nimis refrigerantur, si-
ue cum frigidior tempore flumina
transeunt, vt in bellis sæpè solet fieri,
siue alijs rationibus: morbusq; aliquot
post diebus iterum reuertitur. Euenit
interdum albis mensibus fluentibus:

quibus cessantibus, morbus quoq̄, cessat. Quin & in morbis acutis fit, quādo manuum tremorem conqueruntur, quod lethale esse solet. *Analepsia* est, quando nasus albescere incipit. In *Catalepsia* arctè dormiunt, quando morbus illos inuadit. *Epilepsia* sputum album diu ante paroxysmum efficit. Est mihi mulier quædam nota, quæ *Paroxysmum epilepticum* præuidet: itaque cum vel ad aquas lauat, discedit, vel si domi est, aut in eo loco manet, in quo est: aut in alium abit: mox urinã reddit, vbi cunq̄ est, deinde oculis apertis quasi stupida, hinc inde circumspicit, & vel stat, vel ad colum accedit, vel aliquid huc illuc defert, vel sedet, nihilq̄ loquitur, & quid agat, planè ignorat. Rarò autem cadit: vbi ad se reuertitur, quærit, quid egerit. Syn-

*Analepsia.**Catalepsia.**Epilepsia.**Exemplū notabile.*

Syncope. copiae animi sunt deliquia: quando in stomacho dolores ac tormina oriuntur cum aegri ad se à paroxismo redeunt, homines agnoscunt. Fuit quidam Arogatorati eiusmodi deliquio correptus adeò grauitè, vti digitos incuruarit, & rationem amiserit: quod cum ex ventriculi torsionibus prouenire intellexisset doctor Damianus Augustanus medicus, discussis medicina statibus egrum in momento restituit sanitati. *Vertigo.* Vertigo oritur sæpè cum vel at quas homines inspiciunt, vel in altum conscendunt, vel sursum oculos tollunt: si cadunt eadem quæ caduci, cura est: quemadmodum etiam in alijs speciebus, quæ signa epileptica habent: quas omnes difficulter aliquis enumerabit.

CAPVT II.

*Cause & loci affecti
declaratio.*

PARAGRAPHVS I.

CAusa totius morbi in chao
est: nam cætera, quæ in ca-
ducum transeunt: partem suam
habent in chao Per hoc elemen-
tum descendunt, & ascendunt
per modũ Tetani & spalmsi. Ali-
us est morbi realgar in chao, &
alius aquæ.

EXPLICATIO.

In hoc capite causam, locumq; af-
fectum exponit. Ad cognoscendum au-
tem rectius morbum caducum, elemē-
ta consideranda sunt, quemadmodum
superius etiam a notavi. Vnum quodq;
enim elementum suam caduci speciem
generat. Chaos ut in terra est, sic etiam
in ha-

*Elementa
consideranda
esse.*

Chaos quid

Simile. in homine. Est enim chaos aër per totum corpus, sicut in exterioribus diffusum: neq̄ in calore est, aut igne, sed veluti in maiore mundo venti concurrunt: sic in caduco causa morbi veluti spasmus quidam per chaos descendit, ascenditq̄. *Realgar.* Realgar morbus est, qui ex mineralibus originē ducit, duplex. *Duplex.* autem hoc in loco Realgar facit, unū aque, alterum aëris: sed est etiam realgar terræ & ignis, ut est ante dictum.

PARAGRAPHVS II.

Materiata cum hæc est: quæ in mineralibus chaos est: ex istis mineris prima causa seu generatio caduci, & specierum. Medico est sciendum, quod quatuor sint mineralia, & morborum elementa quatuor in physica, & chyrurgia. *Explic*

EXPLICATIO.

Primam caduci, & specierum eius generationem ex mineralibus esse docet: quæ morbi sunt materia. Sunt autem mineræ nihil aliud quàm elementa. Et cum quatuor mineralium genera sint: totidem etiam ex ijs morbi oriuntur. In chao igitur morbi elementum sue mineram considerabimus: ex quo non alius morbus quàm caducus generatur. Ex æris igitur elemento caduci quoque curam sumere necesse est.

Mineræ
morbi.

Caducus
ex Chao.

PARAGRAPH. III.

Locus causæ in Chao est: nam sicut in alijs partibus mineralia sua faciunt: ita & in chao. Sciendum ergo, quod causæ totius morbi mineralia sunt, & species morbi, species Mercurij.

Expli.

EXPLICATIO.

*Mercurius
causa mor-
bi efficiens
est.*

*Causam exponit efficientem, que
est ex Mercurio, quando hic vna cum
chaos limites suos eleuatus transcēdit:
tum caducus excitatur. Quot sunt igitur
species Mercurij: tot etiam species
caduci esse scias: quarum motum Mer-
curij eleuati species imitantur. Mor-
bus adeò vehemens est, vt à laboran-
tibus non sentiatur, quia dormiunt.
Atq; hæc vera analepsia species est.*

PARAGRAPHVS IIII.

Pono similitudinem causæ
huius morbi in chaos: Seldonij
alkali, croco pontico, aut terreni
abin. Nam sicut ista in positum
penetrant, nouã generationem
faciunt, ita & Mercurij genera-
tio ostendit periculum, pertran-
sit mem.

fit membra & iuxta membri pa-
roxissimum abit.

EXPLICATIO.

Diu me Paragraphus iste trofit
propter variam, ac deprauatam eius
lectionem. Nam & auditores, & an-
notationum descriptores à Paracelsi
sensu aberrarunt. Quidam legunt hel- *simile.*
dano, alij Seldonio: quibus significa-
tur color perfectè viridis, ex acinis
Rhamni arboris, sub autumnum col-
lectis: quam Germanicè *safftgrün*
vel *sat grün* appellamus.

Similitudine autem à rebus natu-
ralibus ducta, morbi causam declarat.
Quemadmodum enim crocus, & co-
lores aquã tingunt: & sicut mel ean-
dem sua dulcedine suauem efficit, &
immutat: sel verò amarã reddit: ita e-
tiam paroxissimus epilepticus qui non
ex Cere-

64 PARAGRAPH. LIB. III.

ex Cerebro, sed ex chao membra mouet, & ad Mercurij consumptionem ducat: quæ cum prope adest: paroxismus uentriculum atq; intestina suo impetu inuertit. Est enim hæc species adeo uehemens, ut impetu suo mortem adferre soleat.

CAPVT III.

De diæta.

PARAGRAPHVS I.

Dietæ caduci, est cura totius egritudinis. Sunt enim medicamenta caduci morbi nutrimenta morbi. Nutrimentorum uerò duo sunt genera: unum quod morbum facit: alterum quod eundem expellit: ut fœtor carnis caprinæ prouocat, anguile uerò decoctio medetur: idem de mussulis & agnis iudicandum est.

Expli-

EXPLICATIO.

Explicatis morbi causis, ad dietam accedit: in qua totius morbi huius curam contineri ostendit: quia ex nutrimentis sumenda sit. Quamobrem duo nutrimentorum genera facit: vnum quod caducum excitat, vt caprina caro foetens: alterum, quod medetur: vt anguilla coctae, praesertim à principio. Sic etiam Scyuri nigricantes, quos mussulas vocat, morbum generant, quoniam eidem sunt obnoxij: agnina verò caro prodest. Est in Polonia species coturnicum pedibus viridibus, qui comesti morbum comitialem certò inducunt. Similia multa sunt. Hanc ob causam à pomorum etiam potu abstinendum est, cuius veneno lac ouium aduersatur. Vtriusque generis plurima passim apud rerum

Cura in dieta est.

Nutrimētaduplicia.

naturalium scriptores reperiuntur.

PARAGRAPH. II.

Nutrimenta ægrorum in caduco sunt ista: viscus quercinus pro sale, semē pæonię pro confectis: radix pirethri pro petroselinis: folia ellebori nigri probeta.

EXPLICATIO.

Præcedenti paragrapho docuit, quæ nutrimenta morbum conciliant, quæq; eidem aduersentur: iam enumerat ea, quæ in hoc morbo cotidie sumpta conueniant. Qui igitur caduco laborant: ij visco quercino in iusculis pro sale diebus singulis vtentur: quo & ægri pinguescunt, & morbus ipse mitigatur. Et qui eiusmodi iusculis vescuntur, in quibus viscus quercinus coctus est, neq; sal aliud desiderant: eos hoc morbo laborare certum est, si

Quæ pro-
sint nutri-
menta.

mine

mine pæoniæ confectionum loco vten-
tur pyrethrum veluti petroselinum in
iusculis sument: sic etiam folijs helle-
bori nigri, quæ albis meliora sunt, qua
si beta vescetur. Cuminum etiam, fœ-
niculum, & rapæ paruæ dulciores in
dictu profunt.

PARAGRAPH. III.

Ab his cauendum est: in qui-
bus vitiosum sperma est: odor
vitriolatus, ventorum genera-
tio, libidinis prouocatio, acui-
tas essensificata.

EXPLICATIO.

A quibus nutrimertis abstinen-
dum sit in hoc morbo, Theophrastus Quæ nutri-
menta ca-
uenda.
ostendit. Quæ sperma menstruosum
habent, vt poma, pyra, & similia,
quæq; odore calcanthum carbonibus
ardentibus impositum referunt, obesse

solent. Non minus ea, quæ flatuosa sunt, vt rapæ, raphani &c. item aromata: quæq; libidinem excitant. Mercurius enim sublimatus paroxysmum fumo suo excitat apoplexie, atq; epilepsie.

CAPVT IIII.

De Cura.

PARAGRAPH. I.

IN cura caduci præ manibus sunt experimēta, arcana cum experientia, & ingenia cum speculatione, & plura elementata composita.

EXPLICATIO.

An caducus
curari possit.

An curari morbus comitialis possit: & quibus remedijs, à multis disputatum est. Videmus enim pauciss. hactenus ab hoc morbo liberatos esse. At neq; ætas, neq; sexus, neq; tempus quo duravit

duravit morbus nobis obstant, quo minus curationem recipiat. Quæ igitur causa est, quod nõ fit, quod optamus? Primum si cerebrum aliqua labe est infectum, nequidquam curationem adhibemus: deinde si medicinis huic affectui singulariter conuenientibus non utemur, nihil proficiemus. Alterum in capitum anatomia hoc morbo laborantium apparet: quòd nullo in viuis corporibus argumento conijcere nobis licet: præterquam in curatione, si illa nobis non succedit. De altero præter cæteros Philosophos omnium optimè, atq; fidelissimè Paracelsus multis in libris scripsit: id quod etiam in hoc capite facit. Videmus enim non solum communibus medicamentis nihil in hoc morbo præstari, sed specificè etiam, Aurum, Corallos, Viscum quer

Cur non curetur.

cinum, cranium hominis, pæoniam, &c. suas virtutes non ostendere, sed spem nostram omnem fallere: cuius rei duæ mihi videntur esse cause, ut etiam alibi sæpe indicaui. Nam & tempus ista colligendi necessarium, non observamus, & veras rerum præparationes negligimus.

Cur specifi-
ca virtutes
suas in ca-
duco non
ostendant.

Antequam autem hunc paragraphum explicamus, hoc observandum proponimus: Caduco laborantes tales manere etiam sanitati restitutos, quales ante curationem fuerunt: siue ratione constiterint, siue ea spoliati fuerint.

Medicamē
ta huius cu-
ræ quadru-
plicitia.

Nunc ad paragraphum: in quo docet in curatione morbi sacri quadruplicia esse medicamenta: Experimentata: arcana, ingenia, & elementata.

Experi-
mentum.

Experimentum est remedium ali-
quod certum, quo non ad morbum, sed
ad pas

ad paroxysmum tollendum utimur: qualia plurima ab hominibus inveniuntur. Habent autem omnia experimenta in se arcana: sed pleriq; ignorat dosim. Tale autem in hoc morbo *Cranij bu-* *mani.* *paratio.*

Calcinetur primum, deinde reuereberetur, atq; inde sal eius extrahatur, *Eius præ-* *paratio.* *egroq; exhibeatur dosi certa, quæ experiendo inuestigabitur: quod maximi est momenti, obseruare.*

Oleum etiam è cranio extrahitur, *Oleum è* *cranio.* cuius grana tria dantur.

Arcanum est, cum quis contra medicorum canones sanatur, quemadmodum per calcanthum fieri solet, quod morbum omninò auffert etiam inueteratum: quia singularem aduersus illum vim ingenitam habet.

72 PARAGRAPH. LIB. III.
DESCRIP^TIO OLEI

Calcanthini contra
caducum.

Oleum cal-
canthinū.

Calcanthi libras quindecim

Liquoris pæoniæ

Camphoræ

Rasuræ eboris

Spodij singulorum semuntiam.

Distilla per retortam, vel per descensum, vsq; in colcothar, quo factō:

Liquoris huius libras tres,

Alcohol vini correcti

Aquarum melissæ

Valerianæ singulorum seltibram.

Colcotharis librā integram.

Reduc per retortam.

Huius liquoris libra,

Colcotharis recentis libras

duas.

Distils

Distilla per violam per 24. horas, hoc ordine, quo tria elicies. Primò in balneo maris phlegma excipies: dein de iterata in arena distillatione habebis liquorem: postremò per ignem, ut vocant Spagiri, apertum, expelles oleum rubicundissimum.

Phlegma pueris exhibetur ponde- *Dosis.*
re drachmæ vnius ante paroxysmum.

Qui verò ultra vigesimum annum hoc morbo molestantur, ijs liquoris scrupulus propinandus erit.

Quibus autem morbus ultra quadragesimum annum durauit, ij grana tria olei sumant.

Dabuntur autem ista cum aquis, siue chelidoniae, siue valerianae.

Observatio.

Hoc obseruandum est: calcanthū *Calcanthū*
siue Romanum, siue Vngaricum illud *quale eligenaum.*

fit, eligendum esse id, quod Venerem non sapiat: deinde in prima distillatione calcanthi, quæ fit cum pæonia, tunc cessandum esse, cum vas recipiens lacteum apparet: liquore in fundo residente.

Ingenium. Ingenium est, quod manuum requirit operam: sed neq; scarificatio, neque venæ sectio in caduco profuit: a pertione saltem opus est in capite, in quo morbus exitum querit: quem ubi inuenerit, paroximus tollitur. Quare mox à paroxismo somnus prouocetur, vt commodius cranium hominis perforetur instrumento cenigato: quo facto, foramen ne claudatur, sed lycium imponatur, quod barbari tantam magistralem vocant, tum foras mini canna argentea infigatur, qua apposito oppodelthoch circum circa

vulnus cum carne vniatur, ac consolidetur. Ita dum per cannam vapores epileptici exhalant, morbus ægrum aut nihil, aut parum molestabit. Hoc ingenium in iuuenibus quidem locum habet, in senibus autem frustra adhibetur. Quidam dorsi spinam in summitate aperiunt: quæ quamdiu aperta est, ægri non cadunt. Hoc igitur in loco Theophrastus ingenium vocat ingeniosam chyirurgi operationem.

Iuuantur etiam, presertim iuuenes, infrigidatione, quæ fit camphora, spodio, vnicornu: quoniam aërem coagulant: sed hæc cura ad tempus saltem durat. Idem egregiè quoq; præstat felauiculæ, quam Germani regulum appellant, distillatum, præparatumq;. Balsamus etiam cum galbano nuchæ iunctus post paroxysmum utilis est.

Casto-

Ingenium
quid?

Cura palli-
atiua.

Castorium quoq; non inutiliter adhibetur, præsertim cum alijs.

Elementata. Elementata composita plura sunt: quales sunt species thereniabin: Manna,

Manna. na, thronus, ros. Manna est ros exiccatus, cuius species est apud Auicennam thereniabin. Soluit paroxysmum, si ab eo separetur purum ab impuro: cuius deinde cottidie guttæ tres in vino sumendæ sunt. Mulieribus magis quam viris conuenit.

Thronus. Thronus in Maio cadit, omniumq; aëris fructuum dulcissimus est: ex Mercurio coagulatus: densus, & lentus, benè coloratus, ad albedinem tēdens:

Ros. ille idem eadem dosi præstat. Ros Marialis distillatur per balneum maris: prodest in apoplexia, & paralyssi epileptica. Ros verò Iunij Syncopen & Synthenam tollit.

Differt ros à Throno, primùm Throni & roris differentia. dulcedine, deinde materia, ille enim grauior est, & ex Mercurio, neq; passim cadit: hic verò leuior, & ex sale resoluto procreatur. De his vide Theoph. in libris de fructibus elementorū.

Ex sanguine etiam humano re- Sanguinis humani re medium. medium aduersus hunc morbum paratur, hoc modo.

Sanguinis hominis sani vnciatres,

Alcohol vini vnciam semis: post digestionem distilla bis: tum iterum pone in digestionem ventris equini, sesquimensem, donec aquæ geminae appareant, superior alba, inferior aurea, quæ separata ab altera, ad hunc morbum auferendum opt. est.

Eius dosis est scrupulus in mense Dosis. semel in nouilunio per integrum annum,

num, hæc medicina & mitigat morbum, & tollit.

Radix etiam pirethri, & pæonie per se distillata valent.

PROBATIO CADUCCO
laborantis.

Quod si velis experiri an quis vel hoc morbo laboret, vel ab eo perfecte liberatus sit: Accipe cornuum caprinorum drachmam dimidiam, a se facti de tantundem, pone super carbones ardentis, fac ut caduco laborans suum ad se recipiat: Si laborat, aut à morbo rectè curatus non est, mox cadet: sin minus, minimè cadet. Sunt etiam apud alios, qui de morbis scripserunt plura, quibus id ipsum experiri possumus. Medicus etiam diligens cotidiana praxi plura observabit, que ad hor-

ad horribilem istum morbum vel cognoscendum, vel curandum facient: qui maximam cum cælo affinitatem habet, quam Astronomia vera demonstrabit.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO. PAVCELLI Philosophi & medici summi.

LIBER III.

DE VNDIMIA SIVE

MORBIS RESOLVTIS.

PARAGRAPHVS I.

VIVS MORBI MATRIX Elementum aquæ est: cuius proprietas, & esse est ex congelatis.

Quia sicut aër est chaos, ita tanquam

quam glacies hoc elementum
in corpore existens est, natura
mucilaginosum, cristallinum, &
gluten, vt clarum oui.

EXPLICATIO.

*Hyposar=
cha, siue hy
drops.*

Origo eius.

In hoc libro *Hyposarcham* tra-
ctat, quem morbum cum ex resolutio-
ne fiat, *Vndimiam*, quasi *Vndosum*,
appellat. Origo enim eius ex elemen-
to aquæ est, quod in corpore nostro
mucilaginosum, congelatumq; est: &
quasi cristallinum, ac veluti gluten,
vel oui clarum: quæ congelatio cum
dissoluitur, *Vndimie* initium præber:
Vnde etiam morbus resolutus appel-
lari potest. *Vndimie* igitur, atq; *hyposar-*
sarchæ appellatione omnes *hydropisis*
species intelligit: quæ nihil est aliud,
quàm resolutum alumen.

Para-

PARAGRAPH. II.

Quod si hæc elemētata, vel ex speciebus species vnâ sumeret resolutionem, principium morbi vndimiæ primum est, iuxta qualitātē speciei, aut omnium, & ex quibus ducit originem: Vndimia Rocha, vel scissa, vel glaciei, vel nitri.

EXPLICATIO.

Quomodo morbus iste fiat: & ex quamateria, ostendit: deinde species eius quatuor enumerat. In primo paragraho dixit propriū esse elementi aquæ, in corpore nostro existentis, vt sit congelatum. Quod si elementum hoc in suo esse nō sit, resoluaturq; con- Quomodo morbus fiat.
gelatio, morbū istum nasci Vndimiæ: qui per corporis membra spargitur: suaq; frigiditate mortem inducit. Hu-

Huius etiam elementi aquæ sunt, quæ
in vulneribus apparent, quas Theophrastus libro quarto de tartaro, se-
cundo capite gluten album appellat.

Synovia.

Chyrurgi Synoviam vocant: quæ cum
est in corpore, humor naturalis est,
purus, subtilis, atq; utilisissimus. Cum
autem hic morbus alumen resolutum

Species
morbi.

fit, species etiam eius ex alumine sunt,
vel Rocho, vel scisso, vel glaciæ, vel

Earum pro
batio.

nitri. Probatum hoc esse verum triplici
ratione: primò purgantibus: si enim
turbetum hoc morbo laborantes su-
mant, una cum excrementis, aut per

II.

vomitum aqua egredietur, quæ ad
ignem cocta in alumen coagulabitur.
Deinde diureticis: si enim raphano
maiore, & alijs Urinam pronocanti-
bus, in potu utuntur, in Urina quoq;

III.

hyposarchæ species apparebit. Tertiò
ex su-

ex sudore quoq̄, indicium fiet, quando
 semuncia theriacæ cum Euphorbij
 scrupulo dimidio in potu illis exhibe-
 bitur, sudabunt: exiccatis deinde lin-
 teaminibus, excussisq̄, puluis instar
 salis, decidet, morbi inditium.

PARAGRAPH. III.

Quæ mineræ huius sunt con-
 ditionis, vt Rochum, scissum,
 glaciei, & nitri congelatio, natu-
 ram habent congelatam, alumi-
 nosam, & aluminis crudi albu-
 ginofam, cum exemplo prædi-
 ctorum: ex vna parte gluten, ex
 altera parte liquor tenax in toto
 corpore.

EXPLICATIO.

Repetit materiam morbi, deinde
 signa ostendit externa. Dixit Vndi-

Materia
morbi.

dimiam ex alumine resoluta, eiusque
speciebus esse: materia enim eius mi-
neralia sunt: quæ etsi ex aqua gene-
rantur, eorumque natura est, ut in sepa-
ratione archei in corpora solida con-
gulentur: tamen in corpore nostro non
ut in maiore mundo solida sunt, sed
congelata, ita uti resolui possint: quod
cum fit, hyposarcha siue hydrops nasci-
tatur: utraque enim voce indifferentem
utitur. Cum igitur alumen Rochum
resoluitur, Rochi hyposarcha est: sic
de scisso, glacie, nitro indicandum.

Signa.

Signa plura sunt, quæ in humano
corpore apparent: Palpebræ intume-
scunt, similiter & raseta, & cutis ca-
uitates digitis impressas retinet, siue
in manibus, pedibusque, siue in dorso,
eiusque spina, tumor sit. Faciei etiam co-
lor alteratur. Mulieribus si profluuium
albo

albo laborarunt, cessanteq; profluuio,
 cauitates in coxendicibus apparent,
 futuræ vndimiae inditia erunt: quare
 nihil conuenientius est, quàm proflu-
 uium iterum prouocare: quod, quo di-
 utius fluit, eo magis tutas ab hoc mor-
 bo mulieres reddit, Atq; hæc signa in-
 terdum sedecim annos, & amplius
 morbum præcedunt. Quod si in facie
 cauitates impressæ manent: signum
 mortis est: quæ in hoc morbo lentissi-
 ma est.

Signum
 mortis.

PARAGRAPHVS IIII.

Casus resolutionis cum causa
 est: elementatum accidens, ter-
 reum accidens à suo procedit re-
 soluto: aëreum accidens ex con-
 iunctione interiorum & exter-
 norum elementorum: aqueum
 accidens à vaporibus vtriusq;

elementi permixti: sed igneū accidens ex spiritibus elementorum suorum.

EXPLICATIO.

Causa efficiens.

Resolutio terra.

Aëris.

Aquæ.

Ignis.

Materiam morbi dixit esse alumen, hîc casum resolutionis, hoc est causam efficientem, elementatum accidens esse ostendit. Quatuor enim accidentibus, hoc est, quadruplici elementorum motu alumen resolui ait. Vel enim terra in corpore nostro mouetur, resoluiturq; & morbum non efficit, sed aquæ elementum cogit, ut Vndimie morbum inducat, ex alumine rocho resoluto. Vel aëris elementum resoluti aluminis causa est, aërisq; hypofarcham facit. At si aquæ elementum sine alterius elementi motu salia sua resoluit, hypofarcham aquæ generat. Vbi verò ignis cum elemento aquæ afficitur, na

men morbus ab igne habebit. Atque hæc propter curam maximè obseruanda nobis sunt: ut sciamus, vnde sumenda cura sit.

PARAGRAPHVS V.

DE CVRA.

Diæta Vndimiæ medicina est: & si Vndimia sicca fuerit: medicina utilis erit: si verò humida, perditionis signum.

EXPLICATIO,

Curacionem in hoc paragrapho explicat: quæ partim in diæta, partim in medicina consistit. Facit autem Vndimiam duplicem, siccam & humidam: illam facilius, hanc verò difficulter curari dicit. Diæta seu victus ratio eiusmodi instituenda est, vt non tam nutriat, quàm etiam morbum, tanquam medicina extinguat.

Vndimia duplex.

Diæta.

Quæ in po-
tu danda.

Ideoq; in potu dantur vtiliter, quæ
vrinam prouocant: quoniam humidita-
tates secum educunt: vt *Arthemisia*
& alia diuretica cocta cum carnibus.
Lupulus in vino maceratus, & come-
stus, humiditates stomachi consumit.
Fabæ, lentes, pisa, ciceres prosunt: pas-
nis ex fabacea farina coctus in hoc
morbo optimus est. Assatæ carnes
propter exiccationem vtilis quidem
essent: sed quia ventriculus à vitioso
humore corruptus est: difficulter illas
digerit.

CUR Adu-
plex.

I. Purgatio

Curatio duplex est: primum enim
purgandum est corpus, deinde specifis
cis vtendum. Purgatio successiue
continuanda est: itaq; proderit, in vi-
no, quò vtetur æger, laxatiua infun-
dere, veluti turbethum: in iusculis ve-
rò coquantur sileris montani vncie
tres,

tres, aut quatuor: quæ purgatio in hoc morbo optima est: cæteræ verò, vt etiam clysteres, parum profunt. Inter= II. Sudor.
 dum sudor prouocabitur theriacæ se-
 mancia, Euphorby scrupulo. Manna,
 crocus Martis, liquor corallorum, dul-
 cedo Saturni, in omnibus huius mor-
 bi speciebus valent. Sic & Rapha-
 nus maior in aqua decoctus, & cum
 melle in electuarium redactus, vtilis-
 simus est. In vera autem curatione III. Specie-
 primas inter medicamina partes ha-
 bet Diacubebe: cuius compositiones
 in speciebus singulis sequentur. fica.

DESCRIPTIO SPE-
 ciei primæ, hoc est, terræ.

Specierum diacubebe vncia

Carabe

Seminis plantaginis drach.

℞ v

Anethi singulorū drachma
 Sachari mundati quantum
 sufficit: fiat mixtura.

Dosis est scrupulus semis, mane
 & sero.

Speciei secundæ aquæ ex a
 lumine scisso.

Specierum diacubebe vncia duæ,
 & semis.

Corallorum rubeorum,

Mumia,

Sanguinis draconis: singu-
 lorum drachmæ tres, fiant trochisci
 cum tragacantho dissoluto in aqua
 Endiviæ.

Speciei tertiæ aëris,

glaciei sc.

Diacubebe vncia vna & semis

Cubebarum drachmæ duæ,

Spodij

Cam.

Camphoræ

Rasuræ eboris, singulorum
drachmæ dimidium: fiant trochisci vt
supra.

Speciei quartæ, ignis
& nitri.

Diacubebe drachmæ septem,

Zinziberis drachma,

Masticis drach. & semissis,

Alkakengi drachmæ tres,

& dimidium: fiant trochisci, vt supra.

Hæc de hyposarcha.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO-
phraſti Paracelſi.

LIBER V.

DE MORBIS SICCIS,
ſiue phthiſi,

PA.

PARAGRAPHVS I.

QVOD SI ELEMENTUM igneum in suam siccitatem abit certum signum est, aliorum etiam elementorum consumptionis.

EXPLICATIO.

*Tabes
quid?*

*Morbus
quomodo
fiat.*

Tabem siue phthisin morbum sic cum appellat: qui nihil aliud est, quam consumptio vel partium cum doloribus, vel totius corporis sine paroxysmo, & doloribus. Primum autem in corpore coagulatum resoluitur: deinde elementum ignis sua siccitate corporis partes, & reliqua tria elementa consumit: omnemque superfluitatem uno & altero anno tollit: ac nihil de alimentis in partium nutrimentum attrahit: unde vel partes, vel corpus totum

totum siccum efficitur, atq; extenuatur. Ista verò extenuatio fit ex occultæ cæli impressione. Theophrastus alibi Aridurã vocat. Hic autem morbus vel vnius, aut pluriũ membrorũ, vel totius corporis: neq; Pulmonis tantũ hoc vitium est, sed etiã cerebri, cordis, epatis, renum, lienis, & aliarũ partium: vt carnis, ossiũ, venarũ, neruorũ, articularũ, synouia, medullarũ, &c. Vno verò nomine species omnes comprehenduntur, quæ ex signis, quæ varia sunt, percipiuntur. Tremor cor consumi significat: tussis, & puris excreatio, pulmonẽ læsum indicat: vrinae copia, epatis & renum vitia ostendit. Epatis etiam tussis est, & renum inflammatio, punctiones, & dolores laterum, epas, & lienem consumi portant: ardor fellis est: ventriculi

Aridura.

Quarum partium sit.

Signa partium.

gra-

grauitas, & compressio. Caro cavitates, & scissuras patitur: quæ in genibus periculosa sunt: nerui contrahuntur, sanguis exiccatur: Synouia doloribus afficitur. Atq; hæc est partium communis sumptio: quæ doloribus suis non caret.

Signa vniuersalia.

At vniuersalis totius corporis lassitas & tarda est, & mitior: corpus sine cruciatu extenuat. Si cutis disfinditur, præsertim circa genua, curari morbus minimè potest.

PARAGRAPHVS II.

Quare notandum, quòd siccitas ignis minutionem corporis facit: propter humiditatem. Pars sicca, & cruda mors est: humiditatis vero ipsa ægritudo.

EXPLICATIO.

Causa morborum siccorum, neq; opipilas

pilatio vere est, neq³ catharri: qui hu- *Causa mor-
bi efficiens.*
midi sunt: sed occulta cæli impressio.
Sol enim microcosmi corporis humi-
ditatem omnem consumit, unde mem-
bra, corpusq³ exiccantur: ac tandem
mors inducitur, siue membrorum tan-
tùm, siue corporis totius.

C V R A.

Cùm hic morbus semel expellitur,
amplius non redit: in eius autem cu-
ratione primum diæta obseruanda est: *I. Diæta.*
deinde medicina. In libro de Aridura
Theophrastus docet: Corpus ita hu-
medandum esse: vt Sol microcosmi
perpetuò quod consumat, habeat: idq³
præcipue per arcana fieri posse: per *Arcana.*
quæ medicus cælum, vnde morbi ori-
untur, cogit: nouumq³ cælum facit. In
hoc autem morbo summum est arca-
num margaritarum liquor: qui Elixir
est, de

In cibo potu
que
addenda.

est, de quo vide Archidoxa.

In cibo, & potu exhibenda sunt
huic morbo couenientia: Liquiritia,
Polypodium, lentes, vuae passae, portu-
tulaca, lactuca cum seminibus, rapha-
nus vterq;, beta rubea, betonica, car-
duus benedictus, nuces pineae, maluae
species omnes.

Medicinae.
Aqua hederæ terre-
stris.

Inter ea, quae intra corpus sumuntur,
tur, aqua hederæ terrestris cum tertia
parte aquae portulacæ in hoc morbo
singulare est. Quod si vena aliqua rupta
fuerit, addatur etiam pars tertia
quae cyclaminis.

Laudatur maximè diacorallorum
compositio in tabe, quae talis est.

DIACORALLORVM.

Diacorallo-
rum.

Corallorum rubeorum & alborum
singulorum vnciae sex.

Olei, siue liquoris de camphora.

Spo

Spodij.

Sem. lactuce singularum

drachmæ tres.

Florum stybij

Croci Martis, singularũ ses-

cuncia.

Reduc ad formam electarij cum
tragacantho, siue gumi Arabico.

Dosis huius est à drachmis dua-
bus vsq; ad 5. aut 6.

Hoc vtetur eger donec in vrina
nulla amplius spuma appareat: & vr-
ina suum iterũ pondus consequatur.

Alterum in his morbis arcanũ stybiũ
est: propterea quod hoc Saturnum,
qui hic dominatur, in stellam Veneris
benigniore[m] transmutat.

Stybiũ.

Sunt experimenta quedam, quæ
exterius adhibentur: Primum est vn-
guentum ex pinguedine gliris monta-

Experimẽ-
ta topica.

ni, quem vulgò murmentum appellat.

I. Unguen-
tum.

Pinguedinis murmentorum libras
quinque.

Medullæ bouis libram,

Faxi lib. semis,

Olei amigdalæ amararum ad
pondus omnium,

Vini rubei quantum sufficit
pro decoctione, redigito ad unguen-
ti formam: quo utatur donec vrima
mutetur.

II. Balne-
um.

Alterum experimentum balneum
est: quod ita fit:

Aquæ resolutæ

Herbæ Valerianæ

Arnoglossæ singularū quan-
tum sufficit pro balneo, decoquantur;
tandē aquæ ab herbis separatæ adde.

Calchanthi albi

Marcasitæ argenti, singulo-
rum

rum uncias duas

Calcanthi communis

Aluminis Rochi singulorum
se libram,

Sulphuris viui libram, fiat
balneum.

Hoc balneo vtatur eger per octi-
dium, deinde addatur balneo carabe-
triti fescuntia, balneetq; adhuc septi-
manas nouem, & amplius. Hæc de
morbis siccis.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEOPHRA-
sti Paracelsi

LIBER VI.

DE LEPRO.

Capitis primi.

PARAGRAPH. I.

LEPRA EST COR-
poris elementati
putrefactio cum
mineralibus suis.
Quatuor igitur le-
præ species sunt. Est etiam le-
pra mixta, & composita, atq; et-
tiam vniuersalis.

EXPLICATIO.

*Lepra à
Theophras-
sto curata.* De Lepra in hoc libro agit: quam
Theophrastus multis in locis curauit:
vt etiam eius epitaphio Salisburgi, v-
bi maximè claruit, ipsi erecto constat.
Non enim morbus hic curari nequit,
sed æque atq; alij affectus, si non est
hæreditarius, sanari potest arcanis: de
quibus capite quarto tractabitur. In

In hoc autem primo paragrapho primum morbum definit: deinde eius enumerat species. Leprositas nihil aliud est, quam corporis putrefactio, ex qua morbus nascitur. Primum autem leprositatis vel ex elementis oritur in membris minus principalibus, unde quatuor eius species recenset: terrae, aquae, aëris, ignis: vel in principalibus membris extra elementa leprositatis nascitur. Deinde unicum interdum elementum tantummodo putrescit: unde simplex leprositatis dicitur: interdum duo, vel plura simul putrescunt, quae mixta, siue composita est. Quod si omnia simul putrescunt elementa, uniuersalis leprositatis appellatur: cuius certissimum signum est, si digitus, auricula, nasus, decidat. Cum unum solummodo elementum putrescit, vel etiam duo, reliqua elementa, & natu-

Leprositas
quid?

Eius diuisio.

Subdiuisio

Leprositas simplex.

Composita.

Uniuersalis.

Membro-
rum mors.

Signa Le-
præ.
Terra.

Aqua.

Aëris.

Ignis.

ræ liquor faciunt, quo minus corpus totum putrescat. Cuiuscunq; autem elementi mineralia causam præbent putrefactionis, eius membri mors sequitur: ut etiam membrorum principium, cum in ijs lepra incipit. Sed nunc ad species singulas accedamus. Cum igitur terra lepræ causa est, putrefactio in carne incipit: in extremis scilicet partibus, ut in facie. Vbi aqua lepræ dat principium, pedes intumescunt, neq; frigus ferre possunt. Intumescunt etiam pudenda, in quibus eiusmodi incidunt vlcera quæ curari difficulter possunt. Aër, quem chaos appellat, grauem oris anhelitum reddit, sensum & colorem totius aufert corporis. Ignis lepra per totum corpus vlcera sanguinea excitat. (Germanicè vocamus *anslin*) quæ vehementer vrunt:

vrunto & sanata recrudesçūt quotañis. *Lepra*
membro-
rum prin-
cipalium.
 Quæ in membris principalibus incipit
 non ab elementis, principalium mem-
 brorum, vt ante dixi, mortem adfert.
 In pulmonis lepra eiusdem inficiun- *Pulmonis.*
 tur mineralia: & vox raucescit. Si
 verò pedes prius intumescant, com-
 mixta lepra erit, cum lepra aquæ. *Epatis.*
 Lepram epatis ostendunt tussis sedata,
 cutis scabies, cuius squamæ non deci-
 dunt. *Vesicæ.*
 Quando vesicam lepra inficit,
 perpetuò pus meiere solent, priapi ex-
 ulcerantur, neq; facile curari possunt:
 ac sæpè recrudesçunt. *Splenis.*
 Splenem esse le-
 profum, arena in sanguine, & cerule-
 us color indicat. *Cordis.*
 Si quis cor leprosum
 habeat, circa os ventriculi rosionem
 sentiet: inferius autem in spina dorsi
 fistulæ oriuntur. Cùm scarificant, &
 lese fricant, squamæ decidunt. In

Renum. renum lepra vrina alba est, & aquosa:
Fellis. sa: pulsus debilis, dentens dolere incipiunt, ac tandem etiam decidunt. Fel-
Cerebri. lis lepra vomitum excitat magnum: interdum per semestre, interdum etiam longius, & super linguam vlcuscula crescunt. Cerebri lepra pus foetens cre-
 at: per nares loquuntur, quanquam palatus laesus non est: frons autem & oculi inflantur, & in nucha pruritus excitatur.

PARAGRAPHVS II.

Zephena primum signum in lepra, & acumina: item color Lazurius, vel compositus cum alteratione

EXPLICATIO.

**Signa le-
 prae vni-
 uersalia.
 Zephena.** Superius explicata sunt specierum singularum signa: hic vniuersalia tradit. Primum est Zephena, siue Zephenum

phenum: quo intelligit iustam cuius-
 cunq; emunctorij corporis symmetri-
 am: vt oris, narium, oculorum, vuluæ
 &c. in quibus vbi lepra incidit, sym-
 metria omnis amittitur, omniaq; in
 circulum alienū abeunt. Os non solum
 cōtrahitur, sed etiam sermo alteratur:
 aures rubescūt: circulumq; suū mutant:
 sic etiam nares: priapus inflectitur.
 Alterum signum vniuersale est acu- *Acumen.*
 men: omnia enim membra magis acu-
 ta reddit lepra: vt in naribus, digitisq;
 manuum atq; pedum adparet. Terti-
 um signum est color Lazurius, Ori-
 zeus, & interdum compositus. Ille *Colores.*
 quicunq; tandem est color, in Zephe-
 nis, & acuminibus omnium optimè
 adparet, Orizeum puniceum appellat
 (purpurbraum) vt in auro calcina-
 to est. vbi plures sunt coniuncti, vt fe-

rè plures in lepra sunt: compositum colorem appellat, cum alteratione: non enim colores fixi sunt, & permanentes, sed mutantur.

CAPVT II.

DE LEPROSORVM
examine.

PARAGRAPHVS I.

De iudicijs lepræ ex
accidente.

Leprosorum examen ex his cognoscitur signis: primum ex vrina scatea: secundum ex stercoreibus, & est de lepra exaccidente, cum prima specie per urinam, in stomachi regionibus cum intestinalium partibus.

EXPLICITIO.

Triplex

Triplex lepræ est origo: vel enim Origo le-
 ex accidente nascitur, vel à casu ve- præ tri-
 nit, vel à natura innata oritur. Tri- plex.
 plex igitur leproforum examen tra- Examen
 dit: primum eius, quæ ex accidente triplex.
 est, cuius duplex est iudicium, alterum I. Ex acci-
 ex urina, alterum verò ex stercoreibus dente.
 sumitur. Si enim urina scatea est, le- urina.
 pram indicat, sed observandum ta-
 men est, esse quædam præservatiua,
 quæ urinam corrigunt, ne deprehendi
 morbus possit. Quare si de urina ali- Observatio
 cuius, qui de lepra suspectus est, iudi-
 cium sumere velis certum: da operam,
 ut eger ab istis præservatiuis triduum,
 aut quatrimum abstineat: quo factò,
 urinam eius, si scatea est, in aquâ ca-
 lidam pone, orbeq; fraxineo vitrum
 obtura pulte: ita enim in aqua calida
 urina distillans orbi adhærebit: qui sic
 catus,

catus, si aspredinem quandam habeat, ac si sale conspersus esset, certissimum lepræ signum erit.

Stercorum

Ex stercorebus verò hoc modo de lepra iudicabis: Si ægroti sterco aquæ iniectum terendo dissoluas, dissolutum ut in metallicis moris est, effundas: idè alia aqua affusa tandiu reiteres, donec sterco ferè nullum amplius reliquum erit: cum in fundo materia salis instar residebit: iudicabis lepram in stomacho, & intestinis esse.

PARAGRAPH. II.

De lepra à casu.

Signum ex sudoribus cum coagulatione primum, secundum ex diuersitate pustularum, tertium ex epiglottis, & ex capillis. Hæc sunt signa lepræ à casu.

Expli-

EXPLICATIO.

Lepra quæ à casu est: vel ab infe- II. A casu.
 ctione, vel ab esu nascitur, earum re-
 rum, quæ lepram generant, vt Savi-
 nae, menstruorum &c. Atq; hæc diuer-
 sa habet iudicia: Primum ex sudori-
 bus oritur: alterum ex diuersitate pu-
 stularum: tertium ex Epiglottis. Su-
 dor lepram arguit, cum leprosus aqua
 nulla perfusus in laconico sicco sudat
 toto corpore: sudorq; non est orbicula-
 tus. Pustularum quoq; diuersitas le- Diuersitas
 pram interdum prodit: quando stro- tis pustula-
 phule in cute natæ, quas pustulas ap- rum.
 pellat, vlcerantur, crustisq; cutis aspe-
 ratur, pruritusq; excitatur. Quando
 etiam raucedo cum pruritu coniungi-
 tur: vt cutis est insensibilis: certum
 quoq; lepræ est iudicium. Epiglottum
 instrumentum est argenteum illi pro-
 pemo-

pemodū simile quo attrahimus, aut in
 duimus calceos. Cū hoc palpebris sub
 dimus, piliq; palpebrarū per Epiglot-
 tum tracti facillē decidunt, lepræ à ca-
 su signum est. Similiter quum pili cir-
 ca aures excidunt.

De signis lepræ innatæ.

PARAGRAPH. III.

Sed per cavitates, & carnis
 consumptiones iuxta pollicem:
 item & per Orizeos colores, &
 Lazurios, & per luxuriam ve-
 hementem, & frigus, & calores
 ab extra innatæ lepræ.

EXPLICATIO.

Hactenus ostendit signa lepræ,
 tum eius quæ ex accidente est, tum e-
 tiam quæ ex casu oritur: nunc iudi-
 cium lepræ innatæ exponit. Primum
 signum à consumptione carnis sumi-
 tur:

III. Lepræ
 innatæ.
 Consump-
 tio carnis.

tur: quando cavitates fiunt iuxta pollicem, & cum maxillæ in medio emascunt, quod si etiam in inferiore parte macilentiores sunt, quàm in superiore: itidem lepræ innatæ signum est. Similiter cum mamillæ duriores sunt in parte superiore: in inferiore verò molliores, cum cavitate, non minus in viris, quàm in mulieribus, idē indicabis. Alterum signum est à coloribus Orizeo, & Lazurio, vt superius dictum est. Tertium à luxuria vehementi, cum quis post coitum esurire aut sitire solet. Quartum quando alicui facile vel calor, vel frigus molestum est. Nūc de signorū differentijs.

Colores.

Luxuria.

Calor frigus.

CAPVT III.

DE SIGNORVM
differentijs.

Pri-

Prima differētia ex alopecētia procedit cum signis faciei, ut in guta rosacea, in prava tēstigine, & in polypo extraneo: secunda differentia in pruritu est, ex causa assumpti veneni: tertia differentia ab extraneis est, ut à realgare, & à frigore, & calore externo: quarta differentia à carnibus, medicaminibus, & à morbis originem ducit.

EXPLICATIO.

*Causabus
ius capitis.*

*Quaedam signa lepram ostendunt, ubi tamen lepra non est: quare in hoc capite, quod unico tantum paragra-
pho constat, signorum differentias ex-
plicat.*

*Differētia
prima à
morbis.*

*Primam differentiam à morbis si-
milibus sumit, ut Alopecētia, partim
propter scrophulas, quas in collo effu-
cit, &*

cit, & faciei foeditatem: lepra similis
quidem est, sed reuera lepra non est.
Similiter iudicabis in gutta rosacea,
tintigine prava, & polypo extraneo,
cum strophula apparent, de quibus
vide librū Theophrasti de vlceribus.

Secunda differentia est à pruritu, Secunda à
pruritu.
non eo, quam lepra facit, de quo supra
dictum est: sed qui ab assumpto ve-
neno excitatur: qui etiam lepra non
est. Eiusmodi autem venenum intel-
ligit: quod non occidit: sed corpus æ-
grum & cutem quasi leprosam red-
dit: neq; tamen lepra est: etiam si ca-
ro consumatur. Qualia sunt auripig-
mentum, sal armoniacum, sal vrinæ,
menstruum, hæmorrhoides, sanguis
saluatellæ sinistrae.

Tertiam differentiam faciunt ea, Tertia ab
externis.
quæ non sumuntur intra corpus,

H

sed extra hominem sunt: ut calor, frigus, realgar. Calor magnus interdum hominem consumit: vocis raucedinem generat: pustulasq; in corpore efficit: uti balneatoribus accidit in varijs locis, vbi balnea habentur: neq; tamen leprosi sunt. Sed vbi cavitates quoq; in membris accedunt, ut superius dictum est: lepram esse statuet. Similiter de frigore sentiendum. Realgar etiam metallorum morbum leprae similem generat. Nam qui mineras tractant: & metalla fundunt: fumo illorum venenoso, quem realgar vocat, afficiuntur: ut quasi leprosi esse videntur: raucescunt, facie rubent, praesertim à cupri fumo: morbus tamen contagiosus non est. Sed vbi in eius modi hominū auribus etiam signa apparent: & manuum atq; pedum digitis

ti ariditate sua debiscunt: certa lepræ signa aderunt.

Quartam differentiam ab esu car- Quarta ab esu carnis porcine.
 nium medicamentis, & à morbis su-
 mit. Crebrior carnis porcine usus fa-
 ciem fœditate occulta quadã proprie-
 tate inficit: neq; tamen fœditas illa le-
 pra iudicanda est: nisi ea quoq; adsint
 signa, quæ superius explicata sunt.

Medicamenta etiam similitudinem A medica-
 mentis.
 huius morbi generare possunt. Solet A mor-
 bus.
 etiam Elephantiasis interdum nasci,
 ex morborum transplantatione: ut ex
 Hydrophorbia, ex pustulis, ex alo-
 pœtia, ex noli me tangere, polypo &c.
 Necesse autem est signa vera coniun-
 gi. Nam in quartana quoq; pruritus
 nascitur: & si quis in calore bibit, fa-
 cile raucus fit: leprosi tamen eiusmodi
 homines non sunt.

DE CURA LEPRÆ.

PARAGRAPHVS I.

Lepra in cura sua duas species habet: rubeam, & albam. Lepræ albæ hæc sunt signa: cutis color alienus, chaos exitus cum fœtoribus, rauedo vocis, & excrementorum feces. Rubæ lepræ hæc signa sunt: cutis ulceratio, serpigo cum pruritu, & pustulæ.

EXPLICATIO.

Lepre species. Antequam ad lepræ curam accedit: duas eius species ostendit: albam scilicet, & rubeam: propterea, quod vtraque singularem curam requirat: neque eadem vtrique medicamenta conueniant. *Signa albæ lepræ.* Albæ lepræ signa quatuor ponit: primum cutis colorem, qui in toto

toto corpore talis esse debet: qualis est in facie. In alba non est naturalis, sed alienus: id est, cineritius ferè, & lividus, Chaos anhelitum vocat, qui in alba lepra fœtet: alius quasi cepas, alius arsenicum olet, spiritum oris urina, & excrementa fœtoribus referunt. Vox raucescit. Lepra rubea veluti signa Signa lepræ rubæ. alia habet: sic propriam etiam curam præ rubæ. desiderat. In hac specie cutis ulceratur pustulisq; inficitur, tentigo prava, alopecia &c. molestæ sunt: quæ curationem quoq; lepræ rubæ requirunt.

PARAGRAPH. II.

Processus lepræ duplex est: primus de conseruatione: & secundus de cura lepræ. Quæ ad conseruationem pertinent, sunt ista: Antimonij extractiones, sanguinis essentia, de vena cor-

cordis: perlarum, & corallorum liquor, specifica de granis iuniperi, de melissa, cichorea, & valeriana.

EXPLICATIO.

Duo nobis in huius morbi curatione obseruanda sunt: primum conseruatio sanitatis, ne quis in morbum incidat: deinde sanitatis amissæ restitutio. Balsamus naturæ ne putrescat, nobis conseruandus est: idq; ijs rebus, quæ corpora mortua à putredine conseruant: qualia sunt ea, quæ hoc paragrapho enumerauit, & si quæ his similia sunt. Stybium, quod vulgò Antimonium vocant, non solum conseruat corpus ne in Elephantiasim incidat: sed etiam morbum iam factum expellit. Renouat enim totius corporis sanguinem in tertio gradu, & corpus totum

I. Conseruatio.

Stybium.

Eius laus
& virtutes.

tum mirabiliter calefacit: cutisq; squamas auffert, de quo vide librum de quinta essentia, de tincturis, de renovatione, de caduco, de vita longa, de preparationibus, de contractura, & alios, in quibus tantus continetur thesaurus, qui nullo pretio redimi potest.

Essentia sanguinis à veteribus quoq; commendatur: illa enim vires singulares habet in humano corpore: non solum hominis sed etiam animalium. Ciconiæ sanguis summum aduersus venena est remedium: leporis in calculo valet, talpæ mamillis prodest, aliorum animalium essentia sanguinis alijs opitulantur hominum affectibus. At humanus cæteris omnibus antecellit Huius præparationem plures describunt: sed in Theophrasto uera eius descriptio continetur. Monet

Essentia
sanguinis.

hoc in loco sanguinem de vena cordis
esse accipiendum.

Margarit.
& corall.

De Margaritarum, & corallorum
liquore Paracelsus in multis alijs li-
bris meminit, quæ ibi potius lector
queret.

Specifica
crescenti-
um.

Specifica in hoc morbo esse dicit,
Iuniperi grana, melissam, cichoream,
& valerianam: non quòd hæc sola
sint (multò enim plura reperiun-
tur) sed quòd hæc indicasse sufficiat.

Dosis.

Dosis Antimonij scrupulus semis,
in aurora, semel in septimana. Sanguinis
essentia semuntia exhibetur,
semel in mense, secundo ab oppositio-
ne die.

Margaritarum, & corallorum gra-
na quatuor omni die in aurora.

Essentia iuniperorum, vt etiam
Melissæ, valerianæ, & aliarum her-
barum

barum datur drachma vel sesquidrachma omni mane.

Hæc omnia putrefactionem non admittunt: sicut etiam essentia vini, multaq; alia: de quibus vide de natura, & alios Theophrasti libros.

Putrefactionem non admittentia.

PARAGRAPHVS III.

Quæ ad curam pertinent, sunt ista: auri mineralia, manne virtutes, & thereniabin, argentum cum suis speciebus.

EXPLICATIO.

Quæ superiore paragrapho recensuit, generalia sunt: cum ad conservationem naturæ, tum ad curationem morbi. Differunt tamen inter se gradibus. Juniperorum essentia primo gradu. Elephantiasi aduersantur: sic etiam herbae: ambra verò secundo: Antimonium tertio: aurum quarto, ut in

Differenzia superiorum.

archidoxis docet.

Cura lepræ
rubeæ.

In hoc paragrapho cuiq; speciei pe-
culiaria tradit. Rubeam enim lepram
tollit, quidquid ex auro fit: vt liquor
auri, aurum potabile, succus Orizeï,
liquor aureus: quæ omnia vnum sunt.

Albæ.

Albam autem curat Argentum, vt O-
leum, liquor, siue aqua argenti.

Doses.

Dosis auri est granum vnum. Ar-
genti scrupulus semis, in mense semel,
semper in nouilunio. Vtrunq; corpus
auri argentiq; in primam materiam
reductum, ac rectè præparatum lepræ
etiam indurata affert. De qua re
vide librum secundum, caput tertium,
& librum tertium, caputq; sextum,
de vita longa.

Obseruandum hoc in loco est: neq;
præseruari corpus: neq; curari morbum
posse, vbi lepra dolore lumbis coxisq;
efficitur.

efficit: caroq; in membris absumitur.
 Hactenus de lepra morbo fædo, &
 horribili: sequitur Guta cum suis spe-
 ciebus.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO-
 phraſti Paracelſi.

LIBER VII.

DE GUTA.

CAPVT I.

De Gutæ materia.

PARAGRAPHVS I.

GUTA EST SYNO-
 uia ſuæ partis: à
 qua parte proce-
 dit, ſequitur ex iſta
 parte iſtius dolor,
 & paroxiſmus. Guta paralifis
 eſt, & apoplexia, contractio mē-
 brorum.

Ex

EXPLICATIO.

Guta siue
resolutio
quid.

Quibus ac-
cidat mem-
bris.

Guta du-
plex.
Perfecta.
Imperfecta.

Resolutionem, quam guttam ap-
pellat, eiusque species hoc in libro ex-
plicat: quæ nihil est aliud, quam Sy-
nouia à parte sua separata: unde vir-
tus animalis impeditur ut officium su-
um in membris exercere minimè pos-
sit. Singulis ferè membris accidere
potest: ut illis vis innata deficiat:
quod cum dolore & paroxifimo dicit
fieri, siue corporis totius, siue membri,
vel partis, à qua procedit. Duplex es-
t enim gutta est: Perfecta totius corporis
& imperfecta vel lateris, vel partis a-
licuius: illa græcis ἀποπληξία, hæc πα-
ράλυσις dicitur. Theophrastus in hoc
paraphrasi tres species facit: Apo-
plexiam, Paralyfin, & membrorum
contractionem. In libro de vita longa
Gutæ species esse dicit, Lethargum,
Paralyfin.

Paralysin linguæ, & membrorum:
 item apoplexiam, torturam oris &
 alias species. Nam & dentibus, oculis, atq[ue] auribus accidit: præterea cor-
 di, hepati, spleni, & alijs partibus cum
 internis tum externis. Omnes sub per-
 fecta, & imperfecta comprehendun-
 tur.

Vt supra di-
 ctum est.

PARAGRAPHVS II.

Synovia partis suæ est nutri-
 mentum, & conseruatio reten-
 tiuæ, & motiuæ virtutis, ex vi-
 ribus virtutis digestiuæ.

EXPLICATIO.

Synoviam dicit esse nutrimentum
 partium corporis humani. Nulla enim
 in corpore pars est: quæ Synovia care-
 at: quæ quasi stomachus partium om-
 nium est: vnde nutriuntur: vt ossium,
 carnis, sanguinis, medullarum, arte-
 riarum,

Synovia
 quid.

Synovia
 stomachus
 partium
 corporis est

riarum, neruorum, iuncturarum, ligamentorum, cæterorumq; membrorum, cum internorum, tum externorum.

Synouia igitur non solum nutrimentum est partium corporis, sed etiam conseruatio virtutis retentiuæ, & motiuæ: quam habet ex virtute digestiua. Si enim alimenta ritè digeruntur, quod cuiq; parti ad suam nutritionem, motumq; necessarium est attrahitur.

PARAGRAPH. III.

Ex his sequitur morbum ex sequestratione esse, cum prima generatione anodini suę partis: quia synouia separata relictæ partis insensibilitatem facit.

EXPLICATIO.

Causa efficiens.

Causa guttæ efficiens cæli influentia est: quæ in homine idem efficit, quod

quod in microcosmo fulmen facit. Materiam autem ostendit Synoviam *Materia* esse: quando illa à parte sua sequestratur. Dum enim partes per Synoviam nutriuntur, sensum motumq; suum habent: si verò à partibus separatur, vna cum nutrimento sensus etiam membrorum aufertur: vnde phthisis, & putredo quoq; nascitur. hoc est, quod dicit, fieri morbum cum prima generatione anodini, suæ partis, quia eius sensum aufert.

PARAGRAPHVS. IIII.

DE CASV MORBI.

Casus morbi à coagulatione est deinceps à resolutione congelata. Omnis humida coagulatio futuræ resolutionis signum: ex qua resolutione morbi cum sequestratione prædictarum duarum

rum caularum . Igitur signum
veræ apoplexiæ spuma, suffoca-
tio, cum contractione.

EXPLICATIO.

Quomodo
Guta fiat.

Quomodo guta fiat, exponit. Pri-
mum Synovia coagulatur : deinde
cum pars corporis coagulationem fer-
re nequit, iterum resoluitur, & à par-
te Synovia separatur : quæ separatio
interdum celeriter fit, aliquando au-
tem tardius. Tum ex cæli influentia
guta, quæ veluti fulmen est microcos-
mi, sequitur. Multa autem sunt, quæ
in nobis Synoviam coagulant: ut in
Sanguine frequens portulacæ usus: in-
cisa enim vena sanguis minimè fluet,
vulneratus etiam sanguinem haud e-
mittet, si per nouem vel decem dies
caseo & piscibus nutritus esset. Qui
perpetuò pinguibus utetur, gonorrhœa
atq;

atq; diabete facilè laborabit. Carnio-
la sanguinem sistit per biduum, sper-
ma ranarum decem aut uiginti annos.

Congelant quoq; Synouiam semper-
uina, barba Iouis, lactuca, & semen
eius, essentia uini, Psilium, & quæ-
uis mucilago.

Varia etiam in partibus Synouiae *Signa syno-
congelatae signa apparent: Si cerebri uiae conge-
Synouia obseruatur, apoplexia me- lata.
tuenda est: cuius inditia sunt, cum re- Cerebri.*

solutio adest: ægri tremunt, ronchos
ducunt, & apertis oculis dormiunt, a-
quam ore emittunt, spasmusq; molestã-
tur, quo è somno excitantur, spuman-
tesq; cadunt, paroxismusq; subito a-
dest. Pulmonis apoplexiam antece- *Pulmonis.*
dunt singultus, angustia spiritus ma-
gna, nasus albescens, faciei flauedo,
spuma alba cum spasmò. Si cor hoc af- *Cordis.*

Paralysis. ficiatur morbo, tremit, mox etiam sudor sequitur: à cibo autem in orificio ventriculi dolor sentitur: & cum apoplexia adest, pulsus celer est, spasmus hominem inuadit, calor, magis, magisque augetur, ac subito concidentem moriuntur. Atque hæc in membris principalibus fiunt. Paralysis mitior est, & vel latus dextrum, sinistramue, vel partem aliquam corporis infestat: cuius motum aut sensum, vel utrunque aufert.

Memborum contractio.

Signa Paralysis.

Vtrum apoplexia, vel paralyfi quis laboret.

Vtrunque membrorum contractio sequitur. Paralysis signa sunt: frigus, quod ferè annum præcedit, fluxus sanguinis è naribus copiosus: qui difficulter sistitur, tremor eius membrorum, quod resolutionem est passurum: quæ quæ mox paroxysmus sequitur. Quod si fiat ut dubitetur, apoplexia quis laboret, vel

ret, vel paralyfi: vt cum os arctius claufum habent, ore recluso, ex refpirationis partibus difcernetur. Si enim ablata fit infpiratio, atq; exfpiratio, apoplexia eft, fi adhuc illæ sentiuntur, Paralyfim dices effe. In hoc etiam nonnunquam terrore afficiuntur ægri, vt fibi imaginentur, aliquem trucidare ipfos velle. In Gonorrhæa quoque & diabete paralyfis accidit earum partium virtute læfa, quæ in his morbis afficiuntur

Præcedit etiam interdum apoplexiam epilepfia, quod fenibus accidit: Guta mixta alijs morbis. quibus os apertum eft, oculi verò contorquentur. Nonnunquam Paralyfis alium morbum coniunctum habet: quod fignum eft, alterum morbum effe ablatum: & paralyfin nouum effe morbum. Sæpe etiam membra per ali-

quot dies obstupescunt, quod etiam futura paralyseos signum est. Accidit præterea paralytis in Hypofarcha: ubi & huius, & illius cura instituenda est.

DE CURA GUTÆ.

De curatione guttæ nullum reperi paragraphum: sed brevissimas & imperfectas saltem ex ore profitentis annotatas expositiones: & medicamentorum descriptiones. Quod autem ad curationem attinet: sciendum est, duplicem esse apoplexiam, magnam seu fortem, quæ motu, sensuq; ablata statim interimit: & parvam atq; debilem, Hippocrates libro 2. aphorismo 42. docet apoplexiam fortem solui minimè posse: debilem verò difficulter. In illa igitur nequidquam laboramus vires cælestium impulsionum tam gra

Apoplexia
duplex.

Graues infringere, & auertere. Prop-
 ter debilem autem apoplexiam, & re-
 liquas guttae species, quae membra, in
 quibus vitae spiritus est, non attige-
 runt, curatio nobis instituenda est. *Ea cura duo*
 partim physica est, partim chyrurgi- *plex.*
 ca, in curatione physica hoc in primis *Physica.*
 obseruandum est: vt materia peccans,
 quae est Synouia, à parte sua separa- *I. Synouia*
 ta consumatur: nouariq; membra re- *consum-*
 soluta Synouiam accipiant: deinde *ptio.*
 vt membra confortentur laesa, ijs re- *Membro-*
 bus, quae suo calore, in quo medicina *rum con-*
 tota consistit, caelum microcosmi à su- *fortatio.*
 is nubibus, atq; nebulis purum, cla-
 rumq; reddatur: & Sol medicinae, vt
 alibi Theophrastus docet, agro illuces-
 cat: ac membris affectis vires suas
 reddat, id per arcana fieri in libris de *Arcana.*
 vita longa ostendit: qualia sunt, Au-

rum, gemmae, margaritae &c. de quibus vide Archidoxa.

CEREBRI, CORDIS,

& epatis confortatio.

Liquoris Orizei drachma semis,
& kist.

Liquoris margaritarum orientalium drachmae duae.

Alcohol vini essensificati ad pondus omnium. Reduc ad formam.

Dosis à granis 4. vsq; ad 10. Hæc confortationem trium principalium membrorum in os ægroti infundere necesse est.

AD SYNOVIAM

Cerebri.

Carabe ex asphalto Iudaico,

Laudani puri,

Liquoris argenti: singulorum

kist vnum.

Vini

Vini effensificati per alcohol ad pondus omnium.

Dosis secundum guttam in aures infundenda, si è cerebro sit.

Kist grana 15. continet.

Kist quid?

In Guta Epatis.

Corall. rubeorum.

Spodij

Olei nucis muscatæ.

Liquoris mumie,

Balsami singulorum sesqui-
scrupulum.

Alcohol vini ad pōdus om-
nium.

Dosis à granis 7. vsq. ad 12.

EXTRA AD LO-
cum doloris.

De quatuor resinis singulorum
libra semis,

Galbani liquæfacti vnciæ

20.

I iij

Liquoris de spica,
 Olei de nuce moscata singulorum
 vnciae tres.

De baccis lauri selibra.
 Reduc in balsamum.

Observatio.

Si apoplexia capitis est, saltem nu-
 cham hoc balsamo, locumq; dolentem
 subinde inunge.

VNGVENTVM COM-
 mune in apoplexia, & Paraly-
 si post paroxysmum.

Olei de baccis lauri
 Pinguedinis castorei ex te-
 sticulis

Liquoris de anacardis,
 De piperibus
 De granis paradysi, singulo-
 rum sescunciam,
 Euphorbij liquefacti quan-
 tum sufficit. Reduc

Reduc in formam vnguenti siue cera.

Post consumptum paroxysmum
Dant 10. vicibus inunge sesquimen-
sem.

Obseruatio.

Quidam summum in hoc morbo *Præserua-*
tiuum. esse iudicant, tria Si-
napis albi grana in dies mane sump-
ta, alij plura sumunt. Noui virum am-
plissimum summæ apud Imperatorem
autoritatis hoc medio ante annos 40.
feliciter fuisse vsum.

CHIRVURGICA.

Ea in apertione consistunt: qua ad
centrum vsq; morbi facta, hoc empla-
strum applicetur.

De quatuor gummatibus maiori-
bus singulorum vncia.

Liquoris asphalti,

Carabe singulorū vncie 2.

138 PARAGRAPH. LIB. VII.

*Cum cera, & minio reducantur in
emplastrum.*

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEOPHRA-

sti Paracelsi

LIBER VIII.

PARAGRAPH. I.

ASTHMATIS SPECIES
sunt istæ: Pul-
monis apostema-
ta, regionum pe-
ctoris anthraces,
ulcera regionis, vel pulmonis,
superfluum humidum, siccum,
pinguedo, repletio, & liquoris
excrementa

EXPLICATIO.

*Asthma morbus omnibus notus
est.*

est: quare omiſſa definitione ſpecies
 eius explicat: quæ pulmonis, & thora-
 cis ægri- tudes ſunt. Pulmo ſpiritus Pulmo or-
ganum ſpi-
ritus eſt.
 organum eſt: quamobrem neceſſe eſt,
 eum eſſe omninò purum: cùm autem
 obſtruitur, mox apoſtematibus, & vl-
 ceribus infeſtatur: quæ in cæteris
 membris principalibus diu latere poſ-
 ſunt, antequam animaduertantur.
 Hunc morbum fœdus oris ſpiritus in-
 dicat. Anthraces quoq; & vlcera re-
 gionem pectoris, & pulmonem ob-
 ſtruunt: motumq; eius impediunt, hor-
 ror illos comitatur, & paroxiſmus fe-
 brilis. Interdum pulmo nimia humidi-
 tate atq; phlegmate grauatur: quæ ſem-
 per tuſſim ſecum habet, cùm videlicet
 illa in cannis exiccantur. Si verò ni-
 mium ſiccus eſt: inſpirationis virtus
 tollitur: tuſſis ægris moleſta eſt, late-
 rumq;

rumq; punctiones. Idem faciunt pinguedines, nimia repletio, & excrementum sanguinis in pulmone: quibus cannae infarciuntur: ne aer possit penetrare: unde spirandi difficultas, tussisq; perpetua existit.

PARAGRAPH. II.

Asthmatis signa sunt ista: anhelitus, tussis, screatus albus, raudedo vocis, gutturis siccitas, sitis, alteratio pulsus, compressio thoracis.

EXPLICATIO.

Signa verbi.

Asthmatis signa decem enumerat: quæ cum adsunt, pulmonem lesum esse ostendunt. Interdum pingues pulmonem nimio frigore vitiantes, seipsum perdunt. Interdum etiam pulmonem corrumpunt potu, post pinguium rerum esum: similiter cum quis rancus ingre-

ingreditur balneum, in quo quidquid
 illi acciderit: ab eo deinceps nunquam
 liberabitur. Sunt autem signa in duas *Signa duo*
 partes diuidenda: vt in proximo para- *plura.*
 grapho dicam.

DE CVRASICCA.

PARAGRAPH. III.

Asthmatis cura sicca est ista:

Myrrhæ

Turbethi.

Aliptę muschatę singu-
 lorum vncia

Sulphuris viui vnciæ 6.

Colcotharis

Salis fusi ad medium
 pondus. Reduc sublimando in
 puluerem.

Dosis eius est à drachma vna
 ad 3. vel 4. vsq̃.

Huius sulphuris vncia,

Croci

Croci orientalis scrupulus semis,

Mastiches drachma.

Omnia in puluerem redacta misce.

Dosis eadem est, quæ superioris sublimati sulphuris est.

Poterit etiam hyfopi drachma addi.

EXPLICATIO.

Paraglyphus tertius nihil aliud habet, quàm curationis siccae medicinã. Curatio enim huius morbi duplex est, ex duplici signorum eius indicatione. Quaedam enim exiccationem desiderant. Vbi enim materia, quæ exscreatur, copiosa est, phlegma superfluum in pulmone consumi necesse est. Quaedam vero resolutionem requirunt: cum materia morbi congelata est. Quare

Quare curatio uel sicca est, uel humida Curatio di-
 siue resoluta: curatiōis siccaē medicamē plex.

tū vnicū tradit: cuius præcipua mate-
 ria sulphur est: quod ad pulmonē singu-
 lare est: de quo uide libros Theophra-
 sti de uita longa, de uiribus membro-
 rum de natura rerum, de peste, tracta-
 tum de sulphure &c. Hoc in loco du-
 as illius præparationes tradit: Primū
 enim sublimatione purum ab impuro
 separat: deinde croco, & mastiche sul-
 phuris huius uirtutem auget: utraq;
 sublimatione, per se uti possumus: po-
 strema tamen efficacior est. Præstans
 etiam ad pulmonem est Laudani su-
 perioris cum carabe compositio.

Observandum etiam: frigida in
 purgando pulmone periculosa esse.

DE CVRA RE-
 soluta.

Para-

PARAGRAPHVS III.

Cura relaxationis est ista: Elixir de tartaro crudo, essentia vini essati, & cum aquis separatis à carnibus suis.

EXPLICATIO.

Altera Asthmatis curatio resoluta, siue relaxationis à Paracelso appellatur: quæ ea, quæ sicca sunt, resoluit, ut facilius è pulmone eijciantur. In hac autem curatione elixiria, & quintas essentias probat: primum tartari crudi, deinde vini essati, tertio liquorum.

Remedia
cure reso-
luta.

Tartarus.

Tartarus crudus ex vino albo sumi debet: is solus pulmonem, eiusque regiones, ut vocat, ingreditur: si in elixir redigatur, per puri ab impuro, quod sal eius est, separationem: hoc modo. Contere tartarum in puluerem eundem.

*vid. ad sum-
lorum, und
in p. 203.
Rehata. de
et in s. 10
vulnus
libus
ver. tartarum
vorum sum. 103
et v. 103. 103
de p. 203
tum, m. 103
vid. ad sum-*

emq̄ in vini alcohol imbibe, & per
alembicum abstrahere: idq̄ octies facito,
donec tartarus totus in liquorem im-
bibendo, abstrahendoq̄, conuersus e-
rit. Hic liquor absq̄ omni sale purus
erit: Postea in essentiam suam & eli-
xir redigendus erit: quo pulmonis vl-
cera, affectusq̄, alij curabuntur.

Dosis est à granis 4. vsq̄ ad 7. Dosis.
aut 10.

ALIA PRÆPARATIO

tam ad interna, quàm
ad externa.

Liquorū de floribus Hypericonis: Liquores.

Aristolochiæ rotundæ sin-
gularum vncias duas.

Liquoris mumiæ vncias tres.

Præcipitati ex Saturno vn-
cias duas & semissem. Reduc in mix-
turam.

Huius me-
dicinae vir-
tus.

Dosis à granis 10 vsq; ad 15.
Hæc medicina & intra corpus su-
mi, & extra adhiberi potest: nec ad
asthma & pulmonis tantum, sed etia-
am ad splenis, vesicæ, renumq; vlcer-
experimentum est. Non autem me-
minit huius in paragrapho, sed inter
docendum indicauit.

VINI ESSATI

preparatio.

Vini de melissa drachma,

De pulmonaria semuntia.

Fiat mixtura:

Dosis.

Dosis est à semidrachma, vsq; ad
sesquidrachmam.

Vinum es-
satū quid.

Vinum essatum appellat vinum
sublimatum, in quo ponuntur herbe,
vt earum essentia extrahatur: à qua
essatum dicitur, inde vinum melissæ,
Valerianæ, pulmonariæ, & similia.
Est

Est autem obseruandum, Vinum *Observatio*
 Melissæ in Asthmate secretum esse:
 prætereā non herbam, sed liquorem,
 hoc est Vinum pulmonariæ in huius
 morbi curatione valere.

LIQVORIS CARNI-
 um descriptio.

Liquoris de carne vncias sex.

De mumia drachmæ dimi-
 dium.

Myrrhæ sesquidrachmam.

Reduc ad formam.

Dosis à scrupulo vsq; ad sesqui-
 scrupulum.

K ij

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO. PARACELSI
Philosophi & medici summi

LIBER IX.

DE FEBRIBVS EX
TRANEIS.

PARAGRAPHVS I.

FEBRIS EST CALOR
putrefactus cum
tremoribus, ex sua
oppilatione à ma-
teria in sequestra-
ta, in clausis poris, ex vi stiptica.

EXPLICATIO.

In libro de tartaro Paracelsus tria
februm genera esse dicit: Stomachi,
epatis, & renum: omnesq; ex opilatio-
ne prouenire. Hoc in loco eadem ferè
tra-

trahit: febres facit duplices, internas, quæ ex nutrimentis originem ducunt, de quibus hic nihil agit: & extraneas, quæ ex opilatione veniunt: quarum materia nondum sequestrata tartarus putrefactus est, qui oppilat: unde per cælum siue ascendentes paroxysmi commouentur.

Paragraphus primus morbi definitio est: quam colorem putrefactum appellat. Tartarus enim in membris putrescens, quando digeri incipit feruendo vaporem, siue ventum in corpore excitat: qui cum penetrare per poros in vias vrinæ nequeat: sed potius distiptica vt hic loquitur, illas obstruat, horrorem, tremoremq; efficit, vt totum corpus concutiatur, qui tremor tamdiu durat: donec materia vel exitum inueniat, vel consumatur.

Quid febris extranea.

Quomodo morbus fit.

Quiescēte deinde paroxismo frigoris,
 calor succedit, qui vias obstructas rur-
 sum aperit, atq; deopilat. Paroxisimi
 autem varij sunt: iuxta varium cœli
 motū, vel ascendentes varios, ut in li-
 bro Germanico de febris scribit. Est
 igitur febris calor cum frigore coniun-
 ctus ex putrefactione: unde vel uniu-
 uersum corpus cum peccans materia
 in membris principalibus est: vel pars
 obstruitur à materia minimè seque-
 strata, sed retenta: ut cum vena uniu-
 ca febricitat. Atq; hæ febres in mem-
 bris principalibus fieri possunt ex mi-
 neralibus: ut à sulphure quartana, ter-
 tiana à salibus, ab alumine cotidiana.

PARAGRAPH. II.

Omnis putrefactio materia-
 lis suam materialem oppilatio-
 nem

nem facit à spiritibus salis, cum ingenita coagulatione, & post coagulationem per digestum in tremorem abit.

EXPLICATIO.

Ostendit hoc paragrapho, qua ratione paroxysmorum numerus cognoscendus sit. Putrefactio fit in materia: hæc oppilationem facit per spiritus salis cum ingenita congelatione: postquam digestum in tremorem abit, Omnis enim putrefactio digestum suum, id est, materiam sequestratam à cæteris habet: unde paroxysmus cognoscitur. Si in cotidiana color albus est digesti, sex septimanas durabit, neq; citius curari potest. Si verò color prasinus est: 15. 20. vel 21. septimanas durabit. Si tussis adsit, 8. vel 9. continuabitur hebdomadas. At

De paroxysmorum numero.

Cotidiana.

Verò cum pedum tumores cum paroxismo sunt coniuncti, ante 15. hebdomadas febris minimè desinet. Quod si paroxismorum numerus minuitur, ut si ex cotidiana, fiat tertiana, morbus erit añuus. Si verò numerus augetur: ut cum quartana in cotidianam transmutatur, 10. menses permanebit.

Si eger cibo, potuq; liberaliter utatur: signum erit tempus febris decurtari. Si autem eger cibū, potumq; respuit: ultra tempus indicatum, trimestre durabit.

PARAGRAPHVS III.

Paroxismus qui ab arsenicilibus descendit (aliàs ascendit) suum numerum habet, & digestum: & paroxismus trium primarum erraticam diem habet: & paroxismus sanguinis suam curam

curam habet, & digestum,

EXPLICATIO.

Paroxismos explicat febrium, Paroxis-
mi sangui-
nis. quæ à sanguine oriuntur. Arsenicalia
quæ in sanguine sunt: habent etiam
suum numerum, & digestum, ac cura-
tionem. Cum verò paroxismus ex tri-
bus primis Mercurio, sale, & sulphu-
re à varia decoctione diem erraticam
facit, tempus legitimum nō obseruat,
sed vel anticipiat, quod bonum signū
est: vel tardius quàm deberet, acce-
det: quod inditium est, materiam mor-
bi augeri. Dixit paroxisimum sangui- Quare pa-
roxismus
sanguinis
suam in se
curam ha-
beat.
nis suam in seipso curationem conti-
nere, & digestum: quod interdum pa-
roxismus adeò vehemens est, vt rup-
ta vena sanguis vel per nares, vel per
urinam effluat: idq; signum minimè
malum est: hoc enim modo sanguinis

*Digestum
quid.*

*Digestum est materia sequestrata:
fit autem sequestratio, quando febris
incipit esse morbus.*

DE CVRATIONE.

PARAGRAPHVS IIII.

*Febris extraneæ cura vna ex
auro procedit, altera ex corallis,
sed minor cura in argento, &
perlis consistit.*

Descriptio auri.

Aurum.

*Alcohol vini exiccati, & præ-
parati à cineribus fabarū quan-
tum sufficit. Foliorum auri ad
placitum. Reduc in digestionē
per mensem.*

Dosis.

*Huius liquoris accipe grana
tria, cum vncia vna aquæ vndi-
miæ, vel portulacæ, ante, vel
post, vel sub paroxisumum.*

Corallorum.

Coral-

Corall. alborum semuncia, *Coralla.*

Alcohol vini exiccati
vncias 10.

Reduc ad digestionem per
mensem

Huius liquoris dosis est, gra- *Dosis.*
6. vel 7. cum aquis prædictis
ante, vel post, vel sub paroxis-
mum.

Argenti.

Mellis liquefacti vncias 15. *Argentum.*

Foliorum argenti vn-
cias 2.

Reduc ad digestionem per
septimanam.

Huius liquoris de melle se- *Dosis.*
parati dosis est scrupulus semis,
cum granis 15. croci orientalis,
ante paroxysmum.

Perlarum.

Alca

Alcali extracti à citrinolis
vncias 15.

Aquæ albuminis ouo-
rum vncias tres.

Perlarum non perfora-
tarum semuncia.

Reduc ad digestionem per
mensem.

Dosis.

Huius succi separati suman-
tur grana 6. cum aqua valeria-
næ ante paroxysmum.

EXPLICATIO.

In hoc paragrapho Paracelsus
primum enumerat medicamenta sim-
plicia, quibus curari febres extraneæ
debeant: deinde eorum describit præ-
parationes. Omnium autem harum
febriū curatio vniuersalis est de opi-
latis. Quæ ex sanguine febres oriun-
tur: suam in seipsis, vt est antedictum,
curas

*Cura vni-
uersalis.*

*Si ex san-
guine sunt*

curationem habent: vt vel rupta,
vel incisa vena ægri liberentur.

Si ex splene morbus est, saluatella
est secanda: sic de cordis, pulmonis,
epatis &c. febribus iudicandum est.

In quartana in spina dorsi scarifican-
dum: si autem morbus est ex renibus,
cucurbitulæ pedibus admoueantur.

Inunguntur etiam arteriæ pulsus, &
pulsatiles in temporibus, castoreo, pi-
pere, Zinzibere. Purgationes in his
febribus nil prosunt.

Observandum est, eos, qui sic cu-
rantur, minutione sanguinis circiter
septimanas 10. manere debiles, ciboq;
minimè delectari. Vbi eiusmodi reme-
dijs nil proficimus, pedesq; intumes-
cunt, tum demum ad veram curatio-
nem accedendum est.

Animaduertendum quoq; est, quod
in hoc

Quartana.

unctio.

Observatio

Observatio

in hoc quarto paragrapho auro, & corallis precipuas in his febribus virtutes tribuit: argento & margaritis minores, deinde in corallis albis eam esse virtutem, quæ eiusmodi febres curat.

Alcohol vini exiccati quid.

Alcohol vini exiccati vocat vinum distillatum, quod ab omni phlegmate, & humore alieno atque fecibus purgatum est: vt accensum totum nulla relicta superfluitate consumatur.

Mellis separatio.

Mel ab argento separatur reiteratione distillationis in balneo.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO-

phraſti Paracelſi,

LIBER X.

DE CAPITIS ADVERSITATIBVS INTERNIS.

PARAGRAPHVS I.

CAPITIS DOLORES
 aut ex ſanguine,
 aut ex reſoluto,
 aut ex oppilatio-
 nibus procedit: ſi-
 ue in ſiniſtra, ſiue in dextra par-
 te dolor ſit: ex his tribus cauſis
 prouenit.

EXPLICATIO.

Capitis dolores explicaturus, vnde
 orientur indicat. Cauſas internas
 omiſſis externis tres enumerat: ſan-
 guis

I. Sanguis. *guinem, resolutionem, & oppilationem. Sanguis dolores capitis gignit, vel ex digestionem accidentali, vel abundantia, vel errore trium primorum, siue ut ipse appellat, trium primarum. Digestio est, cum sanguis requie sua carens, in perpetuo motu feruet. Abundantia dolores facit, cum sanguis nimium augetur. Vbi autem tria prima in suo statu non manent, sed errant, morbis caput grauissimis infestant.*

PARAGRAPH. II.

Ex resolutis qui sunt, per fumos ascendunt, & descendunt: est enim omnis fumus de narcotico anodyno, cum stupefactione innata. Procedentes autem ex oppilationibus, qualis earum natura, & proprietates, quæ

quæ ab extra est, siue natura in-
genita, talis est & morbus, &
suum accidens tale.

EXPLICATIO.

Altera causa dolorum capitis reso- II. Resolu-
tio.
lutio est vaporum, siue fumorum, qui
in cerebrum ascendentes, rursusq; ab
eo descendentibus frequenter vi narcotica
anodina, qua spiritus sentiens stupes-
cit, dolores pariunt. Id quod multis
qui ventriculi debilitate laborant, ac-
cidit. Tertia causa est oppilatio, Oppilatio.
quæ errore trium primorum fit, quo-
rum natura, & proprietates qualis est,
talem etiam dicit esse morbum: ut in
sequenti paragrapho latius exponit.

PARAGRAPHVS III.

Ex his prædictis in prima
specie sequitur lateris pars: quia
ex anatomia hanc partem habet

L

febrili paroxismo In secūda specie sublimatū siccum fumū habet in supremis cellulis, & partibus, cum paroxismo erratico anodyno. In tertia specie qualis oppilatio, talis mania, phrenesis & infaniæ species, iuxta suę partis oppilationem per calidum, aut frigidum resolutum, aut coagulatum.

EXPLICATIO.

Quomodo
dolores ca-
pitis fiant.
Speciei pri-
mæ.

Repetit Paracelsus causas dolorum capitis, & quales in vna quaque specie morbi fiant, ostendit. In prima specie sanguinis scilicet, partem capitis affici vel dextram, vel sinistram, cum febrili paroxismo inquit, synochum autem dolorem humorem, he-micraneam uerò grauisimum esse certum est: quia interdum annum inter-
grum

grum durat: vnde ex ea etiam paraly-
 sis generari potest. Appellauit autem
 dolorem synochum ita, inter docen-
 dum, quia dolorem cum febre coniun-
 xit. In secunda specie resolutionis ob- *Secundæ.*
 seruandum est: generari fumos siccos,
 qui in cerebri cellulas sese subliman-
 tes, paroxysmum faciunt erraticum a-
 nodinum. In tertia specie qualis oppi- *Tertiæ.*
 latio est, tales etiam morbi sunt, qui
 ex ea oriuntur: nimirum graues: vt
 Mania, phrenesis, insania cum suis
 speciebus. In peste mox coniungitur *In peste*
 caisson, auferturq; ægris somnus. At- *quales.*
 qui semper cupiunt dormire, ijs ex vi
 narcotica illud accidit.

DE CVRATIONE

PARAGRAPHVS IIII.

Cura sanguinis in frigido est, &
 in narcotico humido.

L ij

EXPLICATIO.

Observatio
Sedandus
dolor.

Dolores ca=
pitis muli=
erum.

Morbi
mixti.

Cura dolo=
ris ex sanz
guine.

Narcotica

In curatione dolorum capitis, hoc est animaduertendum: ut neq; digeramus, neq; purgemus: sed dolores sedemus, atq; auferamus. Si mulieri profluuium accidat post dolores capitis, difficilima curatio erit. Similiter si vel fluunt, vel sistuntur menses capite dolente, capitis curatio primum, deinde mensium instituenda est. Ita quoq; faciendum, si hydrops, morbus uel alius accesserit, primum capitis habenda ratio est: deinde alteri morbo medicina adhibenda.

In hoc paragrapho primæ speciei curationem tradit: eamq; in frigido, & narcotico humido esse dicit. Narcotica sunt, Liquor corallorum, rosa, semper uiua, margarita, & similia.

CATAPLASMA.

Rosa

Rosarum rubearum vncia 3.

Barbæ Iouis vncia 5. fiat
cataplasma cum aceto, vel aqua rosa-
rum.

Aliud.

Corall. præparatorum drachma,
Margaritarum non perfo-
ratarum scrupulus semis,
Aque rosarum,

Semperuiuæ æquales par-
tes, quantum satis est, pro incorpora-
tione, vt in cataplasma redigatur.

His remedijs in doloribus capitis ^{Quousq;}
à sanguine ortis, eo vsq; vtendum est, ^{vtendum.}
donec dolores cessent.

In secunda specie tantum opus est ^{Cura re-}
congelatione: vt quæ resoluta sunt, ^{solutionis.}
iterum condensentur, quod narcotico-
rum refrigeratione fiet: Semperuiua,
solano, portulaca, & similibus.

L ij

Cura Op=
pilationis.

In tertia specie solum deopilatione opus est: ut ea, quæ à Mercurio, sale, atq; sulphure, à quibus morbi omnes oriuntur, obstructa sunt, iterum aperiuntur.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEOPHRA-

sti Paracelsi.

LIBER XI.

DE AFFECTIBVS

matricis.

PARAGRAPH. I.

MORBORVM MATRICIS generationes in matrice non sunt, nec ex ea, per eam omne membrum, quod descendit ab alijs detrimentum accipit. Sūt enim dolo-

dolores matricis retentio, & rei
superfluitas.

EXPLICATIO.

Duos tantum Paracelsus matricis affectus commemorat: retentionem, siue oppilationem, & superfluitatem: qui generales sunt. Dicit in matrice hos morbos non generari, neque ex ea esse: ut ex sequenti paragrapho planè intelligitur. Matrix enim nutrimentum suum non ex nutrimentis, sed à carne hominis, & omnibus membris principalibus accipit, singulis mensibus semel, à quibus illud ipsum nutrimentum nomen habet Menses, quod reliquum est, excrementum est, ideo vno quoque mense rejicitur, eamque ob causam Menstruum appellatur.

Morbi generales duo

Nutrimētum matricis unde.

Menses.

Menstruum.

PARAGRAPH II.

K iij

Concurfus morbi retentiui,
& superfluitatis ab omnibus
partibus totius corporis descen-
dit: nam menstruum in matrice
menstruum non est, sed mensi-
um excrementum. Ex his sequi-
tur coniunctio, destructio, alte-
ratio, conclusio, permixtio bo-
næ & malæ rei, discoloratio, cum
similibus.

EXPLICATIO.

*Morbos
matricis in
ea non ge-
nerari.*

*Morbi spe-
ciales.*

*Hic paragraphus præcedentis ex-
plicatio est: quod in matrice morbi e-
ius non generentur: sed in partibus
principalibus: neq; menses in ea conti-
neri, sed mensuum excrementum. De-
inde morbos speciales enumerat: qui
ex mensuum siue retentione, & ob-
structione, quam hic conclusionem
vocat, siue superfluitate generantur.*

Fit e-

Fit etiam vt aliquando in alijs quoq;
 partibus, quàm in matrice erumpant:
 Cum mulieres dolores sentiunt in cor-
 de, felle, & cæteris membris principa-
 libus, oppilationem causam esse intel-
 ligendum est: tum menstruum per to-
 tum corpus prouocandum est. Coniun-
 ctio est, cum menstruum ab omnibus
 membris, & à quibusdam partibus
 insalubre prouenit: Destructio est,
 cum pars aliqua aliam corrumpit: vn-
 de exactè de menstruo iudicari mini-
 mè potest, tum in suum temperamen-
 tum menses redigendi sunt, quo facto,
 partes sua sponte curabuntur.

Oppilatio

Coniunctio

Destructio

DE CVRATIONE

PARAGRAPH. III.

Cura matricis duplex est pri-
 ma est in Elixirijs: secunda in
 Orizeo. In Elixirijs summum

Cura du-
plex.Elixirio-
rum.

L y

*Orizei.**Margaritæ.**Carniola.
Covallia.**Temperamentum
ad dolores
matricis
quale esse
debeat.*

temperamentum hoc est: Res extracta ab essato suo in alcohol vini exiccati. In secunda cura hoc est corpus, & substantia, & res sua essensificata, sine extractione, sed per transmutationes de substantia non liquida in portabilem medicinam. Et temperamentum est unum in perlis per extractiones in alcohol: aliud temperamentum in carniola est, & essentia temperata ab arbore maris. Temperamentum in doloribus matricis nec calidum, nec frigidum est, nec esse debet: & nec resolutum, nec humidum congelatum, nec per diathesin confectum: Omne enim frigidum, & omne calidum inimicum in egritudinibus mulierum;

rum: item omne siccum & omne humidum pessimum venenum in retentione, & superfluitate mēstruosa. Item omne stipiticum, diaphoreticum, ponticum, acerbum, & omne amarū, omne dulce impedimentum est pro sanitate mulierum: sed cura matricis absoluta debet esse ab omnibus his prædictis: quia temperamentum liberum habet arcanū, & suum arbitrium.

DESCRIPTIO TEM-
peramenti huius super primam
curam Elixir, est ista.

Alcohol vini exiccati libræ 3. *Elixir*

Florum anthos

Macis

Lauendulę singulorum

uncias 10.

Cu-

Cubeborum

Caryophyllorum

Cinamomi, singulorū

vncias 2.

Mastiches semunciam,

Storacis vtrinque scrupu-

lum semis

Doronici vncias 3.

Reduc in septimum alembi-
cum: postea adde:

Foliorum auri numero 20.

Margaritarum nō per-
foratarum,

Lapidum granatorum,

Rubinorum ana ses-
quidrachmam.Reduc ad digestionem per
mensem.Huius olei grana 3. vel 4. cum
vino maluatico, aut aqua maio-
rana,

rang, vel saluię: per tres aut quatuor dies mane, & sero administrato.

Hoc elixir nobilissimum arcanum in retentione, & superfluitate menstruorum dissoluit, & constringit, & partium dolores pellit; tollit suffocationem materialem, item præcipitationem mineralem.

Huius Elixirij virtus.

Secunda descriptio Orizei liquoris est ista.

Orizei præcipitati, post dissolutionem mellis, & salis, vnciã vna.

Liquor Orizei.

Liquoris arantiorum

Granatorum ana vnciã 6.

Reduc in imbitionē, post supra marmor porphirium reduc

duc in liquidam formam.

Dosis.

Dosis eius à granis 7. aut 8. usque ad 10. vel 12. in aqua fontis per dies duos, vel tres.

*Orizæ
virtus.*

Hoc medicamen ex sua temperata virtute dissoluit, & resolt, constringit, & confortat matricem, & menstruum totius corporis: extra matricem partes suas deopilat, & resolt à membris principalioribus per meatum menstruosum menstruum constrictum: in deficientibus menstruum facit, & augmentum, & parit, & ducit menstruum in annum 50. vel 60. & est arcanum totius naturæ menstruosæ.

*ALIVD MEDICAMEN-
tum ab arbore maris.*

Corallia

Reduc arborem maris in calcinatio-

tionem cum sale nitri: postea reduc in alcali: deinde extrahe rubedinē, & reduc per alembicum.

Huius liquoris vnciæ 4.

Aquæ Basiliconis libra.

Reduc in digestionem ad triiduum: separetur aqua per balneum maris à liquore.

Dosis istius liquoris grana *Dosis.*
 quinq; , vel sex semel in mense,
 duodecies in anno, pro prima
 administratione, in secundo anno
 in secundo nouilunio sexies
 in anno: in tertia administratione
 usq; in vigesimā primam, &
 secundam administrationem,
 semel in vere, semel in autūno,
 semel in hyeme, & semel in æstate,
 & post annum vigesimū
 tertium,

tertium, rursus omni mense semel, iterum duodecies in anno: & post istam administrationem in septimana semel, vsq; in annum quinquagesimum, postea omni die vsq; in finē menstrui.

Aliud medicamen temperatum est istud.

Granorum artis nigrorum libram semis, reduc in aquam, cuius accipe quantum vis & adde tantundē alcohol vini exiccati, & distilla, vt supra.

Dosis.

Dosis eius est à drachma vna vsque ad 3. aut 4. semel in mense per integrum annum.

EXPLICATIO.

Cura mensium difficilis est.

Difficilis, & periculosa mensium est curatio, quæ fit medicamentis communibus. Neq; enim suppressos prouocare,

care, neq̄ superfluos sistere tutum est.
 Quare neglectis qualitatibus, medicus
 is utetur rebus, que matricem, &
 menses in suum temperamentum re-
 ducant: qualia sunt arcana. Dupli- *Cura duc*
 cem igitur morborum matricis cura- *plex.*
 tionem tradit: vnā, quæ fit Elixirijs:
 alteram, quæ Orizeo, & alijs, in qui- *1. Elixiria*
 bus arcana delitescunt, constat. Eli-
 xiria perficiuntur extractione essati
 à re ipsa, siue corpore suo. Est autem
 Essatum virtus & potentia rerum, *Essatum*
 quæ per vinum rectificatum in dige- *quid?*
 stione extrahitur. Theophrastus hoc
 in loco histero protero vsus est: non e-
 orationem obscuriorem reddit: non e-
 nim res ab essato, sed essatum siue vir-
 tus à rebus ipsis, & corporibus sepa-
 rantur.

Docet Elixir in septimum alem-

*Quid sit in
septimum
alembicum
ducere.* bicum esse reducendum: qua de re ma-
 gna inter eruditos, bonosq; chymistas
 disceptatio est. Idem de spiritu calcan-
 thi tradit: in nonum alembicum esse
 reducendum. Contuli cum precipuis:
 alius aliter interpretatur: mea senten-
 tia est: Paracelsum per alembicorum
 numerum nihil aliud intelligere quam
 distillationis reiterationem: ut liquor
 capiti mortuo, ut Spagiri appellant,
 semper in reiteratione reaffundatur.
 Si quis aliter sentit, minimè impedio.

I. Arcana.

In secunda curatione non extra-
 hitur essentia rerum, sed mutata for-
 ma, corpus solidum in liquorem &
 medicinam potabilem resoluitur: que
 arcanum sanationis in se continet.
 Nulla igitur hic extractio fit, sed tan-
 tum corporis in aliam formam trans-
 mutatio.

Ori-

Orizcum ostendit precipitandum, Orzei ex=
 hoc est in calcem siue puluerē redigen plicatio.
 dum, in melle ac sale soluendum, dein
 de in eius, & arantiorum liquore Gra=
 natos, qui singularem in matricis af=
 fectibus virtutem habent, imbiben=
 dos ac super porphirio in loco humido
 soluendos esse, id fiet, si prius nitria=
 libus, vt in archidoxis inquit, calci=
 nati sunt.

Arborem maris corallo appellat, Arbor ma=
 qui in mari veluti arbores crescant. ris.

Hæc addere in eorum gratiam
 volui, qui in Paracelsi lectione rudio=
 res sunt. Doctis enim vt aliquid scri=
 bam, mihi non sumo. quare bonam
 in partem accipient, qui
 ista legent.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEOPHRA-

sti Paracelsi

LIBER XII.

DE DOLORIBVS

DENTIVM.

PARAGRAPH. I.

DENTIVM DOLO-
res cum suis acci-
dentijs in radici-
bus ossis sunt: cū
gingiuis, & regio-
nibus suis.

Causa in doloribus dentium
vna est aliena: altera est in loco,
& quæ aliena est, descendit à re-
gionibus capitis: & quæ à loco
est, scabriciei, aut panaritij prin-
cipium.

EX.

EXPLICATIO.

Duo in hoc paragrapho docet: primum à casu dentium dolores oriri: morbiq; principium in loco doloris esse. deinde duas horum dolorum esse causas, vnam alienam, alteram in loco. Alienam à capitis regionibus descendere inquit: id fit, quando dens in columnis, gingiuis saluis dolet. Per venam enim capitis, quæ gingiuas ingreditur, sanguinis vitio dolor nascitur. Quare falsa est communis hominum opinio: à defluxionibus capitis dolores dentium generari, cum sunt sani: alioquin enim gingiuas, dentesq; omnes dolor affligeret: vnde facile angina excitaretur. Sanguinis vitium est, si dentes salui sunt, non humorum è capite defluentium: quia dentes in radicibus suis morborum sunt exper-

Causa aliena.

Quando sanguis causa sit doloris.

tes, nisi sanguis causa sit. Quinetiam
auribus malè affectis, dolere dentes
possunt: quia venæ horum Venis au-
rium proximæ sunt.

Causa à lo-
co.

Quæ causa doloris dentium à loco
est, scabri inquit, aut panaritij princi-
pium. Nam vt in Panaritio scabrus
fit: ita etiam hîc. Legitur autem Pa-
naritius, & Panaritium, quo ver-
mis digitorum, dentium, aurium &c.
significatur. Prima dolorum dentium
generatio ex acuitate salis est: ex qua
dens putrescat: inde, vt in Panaritio,
vermis nascitur, qui sine intermissio-
ne dolorem corrodingo generat: do-
nec tandem aërem sentiens, moriatur.
Id enim omnibus vermibus, qui è li-
gno, panno, caseo, cæterisq; rebus nas-
cuntur, à natura inest, vt ea, è quibus
nata sunt: corrodingo.

DE

DE CVRATIONE.

PARAGRAPH. II.

Dentium cura duplex est: *Cura duplex.*
Physica, & Chyrurgica. Physi-
ca est ista.

Tormentillæ

Physica.

Staphisagriæ

Seminis plantaginis ana

na drachma semis,

Radiciſ exterioris iusquiani

Succi papaueris ana se-
muncia.

Reduc in decoctionem cum
aceto: fiat lauamentum calidum.

EXPLICATIO.

Quia dictum est dolores dentium,
si sani sint in radicibus ossis à sangui-
nis vitio generari: idcirco in sedandis
doloribus opus est emunctorio, quod
medicamentis fieri potest: quale est,

M iij

quod hîc annotatum est, si dentibus applicetur. Idem præstat rumex acuta, quàm oxilapachon Diascor, quidam Meliocam appellant: si in orbiculos scindatur tenues, qui dentibus admoueantur, prius in aceto madefacti: aut si radix crasso modo trita, & in aceto humecta, quartam horæ partem, aut amplius applicetur. In Chyurgica curatione materia peccans auferenda est. Quemadmodum autem scabrus, & panaritium per sperniolum occiditur, sic etiam dentium Vermis occidendus est. Dente

putrido fœtente, ex aceto, & melle fiat gargarismus, quo utendum, donec fœtor auferatur.

Chyurgica.
ca.

PARAGRAPHORVM

PHILIPPI THEO. PARACELSI
Philosophi & medici
summi

LIBER XIII. & XIII.

DE DOLORIBVS AV-
RIVM ET OCCVLO-
RVM.

DE CAUSA.

AVRIVM DOLOR
de causa emuncto-
rii quarti ex regio-
nibus capitis su-
perueniens cum
surditate sua, speciebus, & arti-
culis, iuxta anatomiam inferio-
ris regionis, cum regionibus na-
rium, & oculorum. Casus ab ac-
cidente est, & à loco: qui ab ac-
cidente, à natura aluminosa de-

M V

scendit: & qui à loco, à proprio ingenito paroxismo, cum signis Chronicis, & tinnitum aurium, & apostemate, cum purè & sanè & cæteris suis speciebus.

EXPLICATIO.

De numero
librorum.

Titulus Paragraphorum in omnibus exemplaribus habet libros quatuordecim: at in ordine tredecim tantum inveniuntur. Observandum igitur est: Paracelsum aurium atq; oculorum morbos, qui postremi sunt: eorumq; curationem coniunxisse: quorum circa etiam libros duos postremos coniunxit: paucisq; saltem verbis, & medicamentorum formis distinxit. Hoc modo librorum numerus integer est: tametsi postremi duo brevissimi sunt: quia longa tractatione in his morbis, præsertim in oculorum affectibus, nõ

puta

putauit esse opus : dum λιδοτομοι & Oculistæ oculorum quoq; curationem sibi vendicant.

Causa dolorum aurium.

Causam autem dolorum aurium ostendit non ex humoribus, qui è regione epatis ascendunt, sed à casu, siue accidente in regionibus capitis & articulis iuxta anatomiam regionis inferioris cum suis symptomatis à sale aluminoso provenire.

PARAGRAPH. II.

Cura doloris aurium vna ex aperitiuis frigidis de humido resoluto: secunda per stupefactiua anodyna iuxta dictū Archelai iuxta processum Alburasis: secundū artē chyrurgicā, & experientiam Reymundi Lullij.

Descriptio prima in doloribus aurium ab accidente, Siff album, est de virtute tutiæ cum alijs.

Siff album Tutiaæ præparatae sine aceto
semuncia,
Carabe drachma, Re-
duc in liquorem.

Huius liquoris drachmæ 7.
& semis,

Alcohol vini exiccati
vnciæ 2.

Reduc per maris præpara-
tionem, fiat Siff.

Hoc per modum cataplasma
tis applicetur.

IN SCABIE ET PA-

naritio aurium.

Siff aliud.

Seminis Iusquiami

Papaueris

Loliij

Nigellæ ana drachma

semis.

Fellis tauri fescuncia

Cam-

DE AVR. ET OCVL. DOL. 189

Camphoræ liquefactæ
ad pondus omnium. Reduc in
suum Siff.

Collirium in scotomia & om-
nibus speciebus ocu-
lorum.

Vitrioli albi

Aluminis scissi

Collyrium
vniuersale

Tutiæ extinctæ ana

drachma,

Liquoris Eufragiæ vnciæ 6.

Camphoræ tritæ, ses-
quidrachma.

Reduc in liquidam substan-
tiam, super porphirium cum se-
paratione maris.

EXPLICATIO.

Dolores aurium curandi rationes *Aurium*
duas tradit: vnam ex aperitiuis: alte- *cura.*
ram ex stupefactiuis Fuit Paracel-
sus in

sus in ea sententia, omnia quæ auribus
 infunduntur, esse periculosa: quare
 ab ijs abstinendum esse, auditores su-
 os monuit, nisi sint cum tutia composi-
 ta: quæ in his singulare est. Idem de
 oculis sensit: quorum cataractas sine
 effusiones non species considerandas
 esse iudicavit. Aurium etiam medica-
 menta oculorum vitijs accommodari
 posse docuit. Scatomiam radicibus
 difficulter tolli: nisi per instrumenta:
 ut etiam suffusiones: tametsi vtilia ad
 hos affectus plurima à medicis adhi-
 bentur: quale est collyrium hic ab au-
 tore positum. Ea voluit habere vim
 consumptiuam.

Oculi ru-
bentes.

Observatio

Quibus oculi sunt rubentes ij fus-
 mum in oculos recipiant farine fabae
 ceæ cum aceto humectatæ. Hic fumus
 rubedinem aufert. Quo minus enim
 oculis,

sicut auribus, infundimus, eo melius.
Observandum etiam in collirijs non
utendum esse aquis stillatitijs nec ar-
senico, & similibus.

Præparationem maris intelligit
separationem quæ fit per
balneum maris.

FINIS LIBRORVM
quatuordecim Paragraphorum
atque explicationum.

ARGENTORATI
Excudebat Christianus
Mylius, in foro fru-
mentario.

ANNO M. D. LXXV.